MOT I DYTE

KENDIMÉT É PARA PER ÇUNAT

prêj

D. H.

BKSH

ATHÎNE
1912

BKSH

MOT I DYTE

KENDIMÉT É PARA PER ÇUNAT

PRÉJ

D. H.

BKSH

ATHINE
1912

ВКSH

I.

PËRENTIA ÀSHT ATI I TË GJITHË NJËRESVËT

Te gjithe njérezit kémi at Pérendiéu. Si ati i chtepies véshtron édhé mundohét per shtepìe, per rroba é per ushqim te femijes, i ruan te bijt nga ç' do é lige é u ndihe kur jane te semune, ashtú édhé Pérendia, ati i te gjithé njéresvét véshtron é kujdését per te miren é njérezies. Aì na dergòn dhiéllìu édhé shin, na ép bimet é penet, é drithenat é te gjitha barishtét é tjéra ; Aì na fali te gjitha kafshet stolisi dhéun mé lutë te bukura édhé qiéllìu mé hyj te panjéhune qe na ndriçojen naten.

Ati i tâne njérezies rrin ne qiéll é asdéj se nalti na shéh sé ç' panojem. Sadò qe te ruhémi kudò qe te vémi, ne ç' do ane qe te fshihémi, syuì i Pérendies na shéh. Pérendia i shéh te gjitha sa jane, po na s' é shohim Atë.

O çuna te mire é t' urte, si doni atin t' uaj qe ásht ubi dhét perpara jusà édhé é shihni per dite, ashtù te duani édhé Atin é mirebânesin é njérezies, Pérendiéu, i cili na shéh é na ruan se larti nga qiélli é na urón é na békon kur bâjem pune te mira. Falmi Zotit per dite: ne nengjès pa zâne punen, perpara drékes é darkes, é mbrâmjé kur te vini ne shtrat per te fjétun.

32.

PJÈPENI ÈDHÈ LÀNDET È LISIT

Nje udhetar, i lodhun nga udha é largte qe kishtè marre me kâmbe é nga rrèzèt é dièllit qe po é perveloun, kishtè udènjun é po çlodhèj nen hié te nje lisi te math, qe udodhèj mbi nje brèk. Nen ate brèk ishtè nje kopesht i vogel i mbjèllun mé lakna é mé barishtè te tjèra é pâe mést te tynè gjeudèj èdhè nje rrâuje pjèpeni, é cila kishtè bânun shume koqé te medhaja. Atjè tèk po rrintè udhetari shtrinun nen hièn é lisit, po mèndohèj è thoshtè mè vèhtèn é tij:

Psè Pèrendia te kète punumun keshtù? Pa shekò nje hère, gjithe kejò pène è madhè pièll vètem ketò lànde te vogla, é kejò rrâuje pjèpeni kaqe é vogle bâu ketò koqé te medhaja!

Tèk po flistè keshtù mé vèhtè i ra ne majè te hundes nje lànde é vogle é lisit, é shkundume nga èra, qe po frynte, èdhè i solli dhembjé te madhè.

Atehèrè é kupetoi mire sé sa fjale te marta kishtè thâne dhè zuni é po qèshtè mè vèhtè nsé ketò fjale: Sa te ligè te madhè do te kisha pesuare sikur lànda é vogle é lisit te kishtè qene nge sa koqèja é pjèpenit! Do te m'a kishtè çanun hunden é do de me shkontè gjaku si çurk. Po Pèrendia dindè se ç'punoi.

Shume gjâna us njèrezit nuke munt t' i marrim

vésh per nje hére sé pse i ka here Pérendia asnjë go lypsét qe t'a dijem mire sé te gjitha i ka trajtuarë më dituníe te madhé é më aqe hollesie sa qe mësôjtë é jone s' arrin dot t' i kapetonje. Perandaj te thêmi gjitheuje: Pérendia te gjitha i këni më dituníe te madhé!

23.

A'TDHÉU

Sa i âmbel shqm i âmbel qeâsht emni i Atdheut! Atdhéu âsht vendí ku kémi lindune é jémi rritune âsht dhéu ték rrojen prinderit t' ane gjithe gjaku é fisi i yne, miqt t' ane te paret që zânun qe ne djélnerie, âsht dhéu ku gjendén varrét é gjyshavét t'ane.

Atà atdhétare, te cilevét n ka ndodhun te mbétén disa kohe larg Atdhéut, é dijen mire sé ç' do né thâné nalli per të; Zêmera é 'tyné é din sé sa u vjén kéq, sa n mbushén syt né lot, dhé sa gus te math ndegjojen kur kethéhén prape ne Mâmedhé te dashun.

Per Atdhé ndiéjen ate dashunie qe ndiéjen per prinderit êdhé per te gjithe njérezit é shtepês. Na gezohét zêmera é na kenaqét shpirti kur ndegjojem mire per Atdhé, na vjén kéq é hêlmohémi kur ndegjojem te liga. Miresia é Atdhéut na siéll âudjé é gerim; te vojtunat é pesimét é 'tija na hêlmojen é na prishin zêmeren. Kur femija é jone âsht mire édhé

shkon mire, jémi mire é shkojem mire édhé na, po kur femija shkon kéq étdhé na héqim hashke mé 'të. Ashtù 'dhé Mamedhéu kur âsht mire, jémi mire édhé na; po kur Mâmedhéu i yne ndodhét ndo brengé atehéré édhé zémera é joue vuan é pesòn.

S' bésojem te kéte njéri aqe te pa-shpirt qé mos te doje Atdhéun é vét. Édhé kafshet édhé zoqt é duan Atdhéun é 'tyné. Dallendyshja, pas gjashte muaj nergimi, kethéhét prape ne vente-te 'saj édhé é kerkòn é gjen mé shum gezim foléen é véte.

Lé t' a duam pra Mâmedhéthin t' ene dhé kudò qe te jémi mos t' a harrojem kurre!

4.

PËRINDET

Thuaj me, o djalosh a é don shum atin é mâmen tândé, édhé han bêe per emen te 'tyné, po pa méndoja mire é thuaj-me a i don vertèt mé gjithe zémere?

Mos pandéh sé dashunia âsht vétem ne fjale kur thote njériu gjithenje sé i don periudet? Kur mâma âsht é semune é i dhemp kryét édhé ti nuke rriu urte po hidhé é bréth ndeper shtepie, a pandéh ti sé é don mé te vertéte mâmen? Prape kur mâma te jép nje porosie édhé ti s' é ndegjòn por é hidhenòn, pandéh, ndofta, sé ashtù i a rrefén dashunien mâmes s' até?

Kur i yt' at kendôn a shkruan a bân ndonje punë tjatre qe don qétesë, édhé ti s' rriu urte por é trazôn é nuke é lêu te vështronje punen, pandéh sé trégôn ashtù sé ké dashunie per 'të ?

Ne deshirôn qe te trégonsh mé te vertéte sé i don mé sãnsere atin é mãnen tândé, dubét te rrijsh urte kur kane punë qe mos te humbin kohen me kot ; te bânsh atô qe te thone, t' i ndegjonsh é te mos u harrônsh fjalet, te kendonsh mesinsét é shkôlles, te vêç dite per dite ne shkolle é te jésh i urte é i ndegjuarshem si ne shkolle sí ne shtepie ; te mos grisish librat te mos prishésh plaçkat é te mos thyéjsh énet. Atehéré é rrefèu mè mend é mé zêmere sé i don mé te vertéte mãnen é atin tânt. Dashunía trégohét mé vêpra jô mé fjale vêtem.

22.

A T I

Ati punôn jashte, mâna vështron punet é shtepies. Ati ka shume mundimé édhé shume knjésé; punôn gjithe diten per te fituar te bolla mé te cilat te bléje sí i duhén per t' ushqyér é per te vështun femijen. Shume hére dérdhe djérse te madhé dhé mundohét tépër per te fituar é per te nxjérre ushqimin é njéresvét te tij: as gjumi naten s'é zên!

Farketari rriu mbyllun ne farke te 'tij afer xjarrit, jo vêtem ne dimen, por édhé ne vére kur bân

te nxéhte; rréh hékurin mbi kndhen é djérsa i dérdhét çurk nga ballet.

Bukepjékesi, mé llánet é pervéshuna, rrin é digjét afer furres nga afsha é zjarrit.

Péshkatori é shkon jéten ne dét duke zánc péshq; é rrahin valet é détit naze é dite, é nuke u trembét as ne dimen kur déti ásht shum i éger.

Gjithe mundimét é te vojtuna jane gati t'i hékin ketá njéres te mire qe te fitojen bukén é shtepies. Jane shum te kenaqune qe mundohén é fitojen mé djérse bukén é femijes. Sa te varfire é te njére jane kur s' kane pune édhé shohin shtepien é tynë qe vuan.

Por ati ásht má i varfer é má i njére kur ka ndonje djale te semune. Vjén é rri nje çike prane te semunit po pastaj ikzen qe te véje ne pune te fitonje te holla mé te cilat te pagnanje sheronjesin é te blénje bereman per djalin é vét.

Per te gjitha keto mundimé ati édhé mánna nuke kerkojen tjatre gjá nga djémet, po vétem qe t' u ndegjojen, qe te rritén te mire é t' urte é gjithe bota t'u thone: bum' ata!

15.

É KREMTJA É ATIT

Dita e kremtés s'atit arrini, é çuant é 'tij te végjele çe nje dite perpara kishin ublédhun ca lulé te bukura mé te cilat bában nje kunore te héshmé qe

te i a jipnin atit te vêt kur te gdhihéj dita é ennët te 'tij. Gjithe nateu djémet é vëgjele s' i zuni gjumi nga gazi dhé prituin te gdhihéj qe t' i siéllnin lulét é bukura tates se 'tyné. U-ngriten pa zhardhun drita é dal' é nga dalé vajten afer shtratit ku po flinté i ati é i vëun afer kokes kunoren é lulévet. I ati hapi nje çike syt dhé u-kethyé nga brinja tjatre, po ndeper gjunne i u-duk, si n' ânderr, sé mé êngjij i suallen ate kunoren lulésh.

Si u-gdhi é ra diélli ati u-ngjau mire dhé ahéré gjéti kunoren é vertéte é ashtù é mori vésh sé atà te tré êngjijt, qe pau ânderr, ishin trê djémet é 'tij te cilet i kishin sjéllë kunoren mé lulé kur nkoma po flinté. U-agrém pra nga shtrati, mori kunoren ne dore édhé thirri te bijt. Ketà érdhen mé nje hére é rréthuan dhé zëun t' a puthnin édhé t' i faléshin Zotit é t' i lutéshin qe t' u rromté tata sa malét per te miren é gjithe shtepies.

Ték po thoshnin atò fiale, trokolliten ne dére é, kur é hapen, hyni postjéri mé nje arkeze te vulosnne ne duar. Kejò kishté mbrénda shume kanisqé te bukura te cilat i a dergonté t' i atit djali i math qe ish lark ne vent te huaj. Çmat é vëgjele i vështruan mé çudie te madhé atò kaniské édhé thane mé pshéretime: «Ketò kanisqé jane shume te bukura, perpara ketyné lulét t' ona s' vléjen gjà faré, po ç' te bâjem; nos mundim na véte te t' apim mà te vléfshmé? Kur te zritémi é te fitojem nga puna é jone atehéré do te te bléjem édhé na kanisqé te çmimshmé.»

I ati i pusàtoi djémet ne gji mé lote ne sy dhé u

tha: «Per nna kanisk i vlefshem jane édhé lulét qe me dhaat, sé édhé atò trégojen zêmeren é mire dhé dashumien qe kini per nua. Perandaj ju ap uraten mé gjithe zêmere sa i a jap édhé djalit te nath, i eili, ndonsè ndodhét shum lark se ketéjmi, trégoi dashurien per nna mé atò kanisqé te bukura.

7.

MÂMA

Nashma djalosh i vogel âsht semune, âsht shum semune.

Afer 'tij, afer shtratit rrin mâma é 'tij. E njéra mâme âsht gjithe diten praue djalit qe âsht semune. Ka nje jave qe nuke mbylle sy as nuke shtrihét nje hére ne shtrat te vet. Kur lodhét tèper peshtéte koken afer kokes se djalit édhé prêhét pakez, po te flènje s' nundét dot sé ka mendjéu gjithenje tèk i semuni. Nje çike te kollét djali, te tantnje doreu a te pshéretinje, é âna ngre koken, é véshtron ne sy, é puth ne ball.

Kur i semuni héq shum atehéré é njéra mâme qau édhé i lutét Zotit t' i apuje shendétin djalit.

Sa lote dérdhin mânnat per djémet é 'tyné sa te mira bâjen per 'ta! Po gjendén shume djéme qe harrojen sa te mira mânnat bâjen per 'ta, sa pesojen é sa mundohén é sa lote qe dérdhin per 'ta.

8.

VLLAU I MIRE

Koçua rriinté nje dite ne shték te kopshtit. Ate ore érdhi i zoti i kopshtit hyni nbrênda dhé zuni te ndlédhe pênse. Ai njéri i mire kur é pau Koçon té déra é kopshtit, é thirri nbrenda é i dha dye pjéshka te pjékuna mire. Koçua déshi mé é ngrâne njenen dhé é vuni ne dhâmbe, por ate çast u-mendua nje çike, i mori te dye pjéshkat ne dore dhé kercéu ne shtepie. Kishté du vllézer te végjele te cilet ishin te semune ne shtrat, é për ătë i ruajti te dye pjéshkat. Kur arrini ne shtepie, pyéti mâ pare mânen a bân per te semunet te haan pjéshka dhé, si i tha mâna sé ndonje, é pjékune mire, nuk' u bân kéq, ngau afer vllézervét te semune édhé u á dha. Te semuret i hângren mé âudjé te madhé. Koçua ndenji prane 'tyné shum i gezuar qe i ruajti pjéshkat per te vllézerit é semune.

9.

PANDIGJÉSA

Gjérgji ishté nje djale shum i zgjuar, kish zakón te ngrihéj shpéjt ne mengjés é te zbristé ne kopesht.

Nje dite te Majit kur kopshti ishté plot mé lulé trendafilli é te tjéra, te cilat leshonin ar' é mb'ane nje

êre shum l' ândeshmé, Gjérgji donté te mblitûté ca lulé, por é âma nuk' é lintê. I jipte dîte per dîte lejen te shristé ne kopesht, por i thoshté qe te nos prîstê lulét.

Nje dîte, posa qe shritî ne kopesht, pa nje trendafil kaqe te bukur sa qe nâ s' u-durua é s' u-mbajt dot dhé dêshi domosdo t' a kepusté. Mâma s' è ka per t'a marre vêsh—tha mé vêhté te 'ty Gjérgji — êdhé vuni doren ne dége te trendafillit per mê é keputune.

Po ç' pesoi? psé é hoqi mé vsitim doren andêj? psé therrêt, psé qan Gjérgji?

Trendafilli ka gjemba te vêgjéle, qe mbmionén nga flétet é nuke dukén, é atâ gjemba shpuan doren é Gjérgjit. Dora é holle é ty âsht tâne é perggjakune; Gjérgji qan é mâma é ty do t'a kapetonje qe djali s' i a degjôi porosien.

T' a kishté ndigguar nuke do te qanté tani.

Ju, o djême ndigjoni-é pra mâmen t' uaj. Çe t'u thote mâma a ati, t' a bâni sé âsht é mire; qe t' u thote te nos t'a bâni, nos é bâni sé âst é lige.

III.

VAJZA È MIRE

Nde nje ishat te vogel rrontê nje grua é vêe. Mê shum shtrengim fitontê, duké punuar, bukeu per vêhté é per vajzen é saj, é cila ishté tête vjétsh. Ndonsé ishté shum é varfre kurre s' mbéti pa buke as vajza é saj psé punontê gjithe diten. Ishin te dyja te kenaquna

mé atô te paka qe kishin ; domin njénatjatren dhé ashtù, mé gjithe ate vobesée qe kishin, rronin mire é kenaqun.

Po, per fat te zi, mbrma nje dite ra é semune, é kaqe n-dobesni sa s' mundéj má te punoné qe te fitoné si perpara.

Sheronjesi, i cili érdhi nga qytéti i afert é gjéti qé ishté shum é semune. Vajzés se vogle i vinté fort kéq per mánsen é véce qe é shihté te semure, édhé mé lote nde sy i jipté barenat qe i ardhensoi sheronjesi. Shume hére, ndonsé ishté é vogle, vriuté pa gjume gjithe naten, lodhéj é kepuréj pa ngrane tjatre gjá véç-sé-uje çike buke te thate. Ajo ishté é vogle é pra nuke mrrut te fitoné, dhé atô te paka qe kishin rnajtur nga fitimét é s' âmes, i prishen pak nga pak dukét bléman barenat qe ardhenoné sheronjesi. Gjithenje pshéretinté vajza é vogle é thoshté: Mâma é imé te bâhét mire, pa s' dua gjá tjatre! Dite é nate i faléj. Pérendies é i lutéj per shendétin é s' âmes.

Pérendia me se fundi i a ndegjoi te falurat vajzes zémere—bardhe dhé mâma é saj zuni te sherohéj. Te nésermén kur érdhi sheronjesi é gjéti mâ mire dhé i tha vajzes mé pasun shprésé, sè é âma do t'i shendoshéj.

Me t' iknu shronjesi i tha vajzes se vogle sé do t' ishté shum mire per t' âmen é 'saj sikur t' i jipté nje çike lânk mé pak mish te zié'm. Nje çike lânk mé pak mish te zié'm. Nje çike mish dhé pak lânk mishi ..... po ku t'i gjenté vajza é mjére keto, é cila

dite per dite vétem buke thate po hanté ?! I érdhi pra shum kéq qe s' nnundéj dhé ajò t' i ndihté s' âmes é t' i gjenté nje çike gjélle te naire, é po mendohéj gjithenje sé ç' te bânté. Me ne fmit i ndtriten faqét préj gezimit sé é gjéti sé ç' gjélle do te gatuanté per nâmen. Kishté gjétun ne pyll nje pellump t' éger, te cilin dukét se nje gjahtar e kish plagosum é i kishté thyém krahet keshtù qe nuke fluturonté dot. Ate pellump vajza é kishté narre ne shtepie é kishté sheruar é kishté sbutun dhé é doudé fort. È mori pellumbin ne dore, vrapoi ne shtepie te nje miqéshes se s' âmes édhè i tha :

«Sheronjesi m' ardhenoi sot te haje nâma nje çike mish né lânk. Kam kete pellump, por une nuke dij t'a gatnanj sé jam é vogle, pra t'a solla ty ketù.»

Miqésha é mori pellumbin, é théri, é perveloi dhé é vuni né ziém. Vajza shkoi tèk é âma t' i rrinté afer, pastai, kur u-afrua dréka, vajti é i pruni gjéllen te cilen é semuna é hângri mé âudjé te nadhé. Vajza ishté gjithe gas, ndonsè ajò véte nuke u-burbulét farè posé tépriçen i a majti nâmes per te nésermén.

Pas ca dinesh nâma u-ngré nga shtrati dhé, dukè u-mbajtun nga dora é vajzes, dolli jashte dhé ndênji ne diéll. Atjè tèk po rrinté véshtroi qe pellumbi nuke ishté ne kuvlie dhé é pyéti vajzen : «Ku âsht pellumbi?» por ajò nuke pergjégjéj. Atehéré nâma i tha : posé é prishé pellumbin é dashun per nusa? Po vajza i u-hoth ne gji s' âmes dukè i thâne: «Per ty, o nâma é imé, qe te dua aqe fort, s' ne érdhi farè kéq te thérnja pellum-

lâu é dashun, psé pellumba gjëj dhé te tjére, po nâme s' gjëj dot tjatre!»

Ë âma qanté nga ngushllimi dhé é mori vajzen é é perqafonté é é puthté dukë thâne: «Uruta é atit é é mânes thémélòn shtepën dhé nenat é mânes é sdermòn uga théméli».

Uraten é degjoi Pérendia; emni i vajzes u-perhap dhé u-degjua. Pérendia i hapi syt nje te pasuni i cili é mori ne shtepie te tij é mesoi ne te gjitha te mirat dhé, kur u-rrit, é martoi nsé nje djale te ri te pasun. Atehéré vajza é mire mori édhé mânen plake ne shtepie te rée dhé ashtù zrojten fatbardha gjithe jéten é 'tyné.

II.

KEPUCEBÂNESI

Mitrun âsht kepucebânes. Mengjès per ne mengjès vétë shum hérët ne dyqan é punòn gjithe ditën dhé mbramjé vone kthéhét ne shtepie. Gjithe ditën rrin mjun é duart i tundén si maqine.

Psé i vobeti kepucebâanes punon kaqe shum? psé punon çe ne mengjès é gjér naten vone? psé nuke çprehét faré? psé kure s' lodhét ai njéri?

I mjéri ka t' âmen é semune é, sikur te nos punonje aqe shum, s' mant te fitonje mjaft qe t' i bléuje ushqimin é barenat s' âmes se vête.

Âsht djale i mire, é don fort t' âmen é édhé jéten

mbrrnt t' a jape qe te shohé prape mire mânnen é dashunë, Per mânnen as lodhét as uria é nérr as gjumi é zë. I vjén kaqe mire ne zëmere kur i sherbén s' ânues sa qe nuke i ndegjon farë mundimét. Dashania qe ka per t' ameu i ép fuqie qe te punonje é te mos lodhét ; i arrin vétem qe é âma te bâhét mire.

12.

MIRESJÉLEJA

Olimpia ishté nje qytét i Élladhes se vjétre. N' ate qytét kryé katre vjétesh, bâbéshin me mîja é mija njérezish te mbledhunë nga te gjitha visét é Élladhes, lodra dhé sterviţé gjymnastiké te tilla qe trégonin trimerien é 'tyné. Atjé mblidhéshin mâ te mirët é mâ te ndegjuarit trima qe te defténin fuqien, njéshterien, trimerien é vête. I trégonin ja mé te rëndum mé vrap, ja mé te hédhun çapën, ja dukë u-mundun kush t' a shtinté tjatrin per dhé. Ai qe diltë i pare ne ketò lodra mirrté nje kunore te dafinte é ndérohéj shnu nga gjithe bota; è jo vétem ai, por édhé atdhéu i 'tij.

Mde nje kohe t' atyné lodravé érdhi dhé nje plak, i cili, pas qe kishté arrmun pak vone nuke gjinté vent per te ndénjun. Vinté rréth é rrotulla é véshtronté andéj é kendéj po vendi ishté i mbushun plot é per plot dhé plaku s' kishté sé ku t' unjéj. As njéri s' ngrihéj t' i bânté vent si plak qe ishté; po, véç, asaj. ca djéme te

liq xũnn é qéshnin é perqéslauin plakun, é s' u vlane faré tarp nga qinét é bardha te 'tija.

Me se fundi plaku duké u-sjéllun rrotalle, arrini ate ane ku rriniin djémet é Spartjatevét te cilet posa qe é pzau plakun u-ngriten mé shume ndére perpara tij ndonsé nuk' é njihnin, dhé séjcili nga 'ta donté t' i leshonté vendin é vét.

Plakut i u- gezua téper zémera kur pa sé si u sualleu djémet é Spartes mé të, é, duké pshéretitun, tha : «Vétem djémet é Spartes dijen te seiéllén mire!»

III.

TE QESHUNIT

Djémet qe qéshin dhé jane gjith gus dakét qe kane zémeren shum te mire dhé jane te kenaqune nga te tjéret. Gazi trégonét mé te qéshun. Qéshét njériu kur âsht fatbardhe dhé te qéshnin i bân mire. Çunat bâjen mire te qéshin, kur qéshin i don gjithe bota.

Po nuke bâjen mire te qéshin pa pasun arsyé; dhé te qéshunit ka radhen é vét. Élinet é vjétre thoshnin : «vétem i marri qéshe pa pasun gjá per te qéshun.»

Shume djéme kane zakón te lik te qéshin pa shkak, dhé ashtù dakén qe s' jane t' urte. Sikur te thote ndonje njéri nje fjale, qe s' é kupetojen zâne te qéshin nsé nje hère. Sikur te vinje ne shkolle ndonje njéri i husj, prape qéshin. Kur ndegjojen ndhes nje shites qe thertét per te shitun trégetien é vête ja ndonje qen duké

lélun, i a nisin te qéshunit. Te tille djéme nuke jane t' arte as nuke i don njeri.

Po ç'te thémi per atà djéme qe qéshin kur shohin njeri te falét, a kur shohin te varferit udhes, a te calin, a te vetrbtin, dhé i perqéshin? atà djéme s' kane zémére te mire.

I-lutémi Pérendies qe te gjithe djémet te jéne zémrebardhe é plot gas, po te nuos qéshin kurre-pa shkak.

14.

SHERBERTORET

Dhé sherbetoret jane njéres si izoti i tyné; perandaj nuke bâjen mire ca djéme qe u flasin mé t' éger é i shujen pa shkak kur ndodhe qe te harrojen porosien é tyné.

Djémet qe kane kete zakón te lik pote rritén mé ié, dote bâhén aje dite zémregure é nuke do t' u dhembét per njéri, keshtu qe as ndouje sherbetor nuke do t' á véje prane. Perandaj kush âsht i pasun é nga shtepie é mire, te nuos jété kryélarte é te nuos shanje kurre sherbetoret. Sé bota âshi si-rrota é qérrés é s' dihét sé ç' munt te ma gdhíbét néser; munt te mangjaje te bâhémi shebetoret é te tjérevét. Na vjén mire névé te na shajen te tjéret é te na flasin fjale te rênda?...

Pérendia thote qe te duam gjithe njérezien, po, kur é shajem tjétrin, nuke munt t' á duam.

Fjala thote: Atô qe s' na pelqéjen névé te na i

bâjen te tjéret, as na lé te nos u a bâjem te tjérevét.»

IX.

TRUPI I NJÈRIUT

Ne trup te njériut shquajmë kokën, kurmin dhé anët.

Pjésa é sipërmë dhé é pasmë é kokes quhët kafkë. Kafka âsht é mbuluamë më qimë, te cilat i thëmi lëshera, kripë osé flokë. Kripa i njériut asht i zi, i kuqal, i vérdhë, i keshtènjtë; flokët kur shardhën nga pléqësia, quhën thînj a.

Perpara kokes gjendët balli, syt, vétullat, qépallat é-syvét, hunda nde mést te du syvét é cila ka dy vrima nen hunde âsht goja, é cila ka dy buzë; mbrênda gojes jane dhâmbët é gjuhës. Téj é kenéj hundes jane faqét dhe prane atyné dy vésh et.

Parrat kane mbi buzen é sipërmë mustéqét, dhé mbi faqét rréth m' ane te poshtërmë mjékren. Koka, qe thirret é dhé kryé é kaptine, ngjitét ne kurm më ane te qafes é cila perpara mérr émrin gryke a fyt.

Pjésa é perpareshmë é kurmit a trupit quhët krahenuar dhé nën krahenuar âsht barku. Pjésa é prapmë é trupit thotët kurriza shpine dhé atjé jane spatullat dhé brinjët. Mbrenda kurmit jane mushkëniét, plândesi, zorret étj.

Anet é sipermé quhén duar, te poshtemét kâmbe. Dora ka pellâmbeu é pêse gjishtat; m' ane te gjishtavét jáne thonjt. Kâmbet perbâhén nga çapoku, gjunî, kerçiku, putra e shputa themrba é pêse gjishta.

Jane njéres qe s' i kane te tâna keto ja i kane te mêta. Ca jane te vérbte, ca dorethate a doreprére te tjére jane te çale a kambeprére. Te tille njéres jane te njére é kur i shohîm na vjén kéq na jênî zémremire dhé na dhemp shpirti per 'ts.

Kâs.

I ÇAI.

Djémet lozin jashte ne lâne: therrésin, tundén, kereéjne, brédhin, hidhén dhé dukén shum te kenaqune, posé qéshin gjithenje duké lnajtun. Vétem nje nga stá nuke lot, as nuke tundét farè nga venâi, po rrin e véshtron te tjéret qe lozin.

Psé s' lot ai i njéri? psé rrin ne mendim? A thua nuk' i pelqéjen lodrat? Jo; i a ka ânda shum te shkretit, por âsht i çal é nuke êcen dot mé vrap, po tundét duké u-peshtétun me dy stépinj te gjate. Perandaj rri nde nje vent dhé per se largu véshtron shoket qe lozin, dhé nuk' u a ka emir atyné qe brédhin é kereéjen é qéshin; i vjén mîre kur i shéh ashtù te kenaqune é qéshe édhè ai mé lodra qe bâjen te tjéret.

Çuna, o çuna, mos é lini vétem ate djalin é çale,

sé édhè ai é don shoqeniea; qasjnai, trégoni dashunie é miqesie. Kurre s' bân mé i lâne vëtem te çalet, kurre s' âsht mire te largohémi nga 'ta, sé ashtù u defiéjem qe s' na dhemp zëmera per 'ta.

17.

U S H Q I M É T

Njérin, si édhè te gjâtha kafshet ka nëvoje te haje. Ushqimi i njériut âsht te ngrânet dhé te piret. Te ngrânat i marrim nga bîmet é nga kafshet.

Nga bîmet marrim mièllin mé te cilin mbrujem buken, makaronat, pétet, kulândrat, pitét, é te tjéra gjélle t' âmbela. Mièlli uxiéret nga gruni, miserî, élbi qe thuhén mé nje fjale drithena: Ketò i bluajem ne mullî.

Haam édhè pemet é drujvét si qershiat, pjéshkat, dardhat, mollat, kumbullat, arrat, lajthiat, rrushin, fiqt, dhé shume te tjéra.

Nga shtîzet haam mishin é kaut, te dashit, te çjapit, te shume kafshevét ,t' égra é te shume zoqvét. Pijem édhè qumeshtin é dhies, te lopes, te délés: nga qumeshti bâjem gjalpin, dhalet, djathin, shtalpin, gjizen.

Nga zoçt haam pulen, paten, rosen, shkurten, thellânzen, étj. Haam édhè vèet é disa shpézavét, si mé thâne, ató te pules, te cilat jane fort t' ushqimshmé é te mira per shendétin é njériut. Haam édhè péshqit é te tjéra kafshe te détit.

Gjéllet i haam te ziémé a te pjékuna. Disa pésháq i krypin é i mbajem ne ne krype shume kohe; pastaj i haam te paxiéme sé i ká régjune krypa.

Zakonisht haam trie hére ne dite: ne mengjés, ne dréke ne darke.

Pa ngrâne s' mûnt te rrojem por édhé gjélla é shume na prishe si prape na prishin kur gjéllet jâné te hupeta e te ndyta.

Duké ngrâne buke rrini t' urte o çuna, é mos nxitoni po pértypni mire buken édhé gjéllen; mos trokellitni lugen ne tryézé. Pas ngrânejés ngrituni é lani duart é dhâmbet.

Si perpara si pas qe te hani faljuni Zotit qe na dha kaqe te mira é mos harroni te vobertit, por épni édhé atyné te haam. Porosia é Pérendies âsht te duam é te ndihim te varferit, sé ashtú i lumjem Zotit.

18.

DRITHENAT

Nga gjithe binet qe mbjéllim, mâ te vléfshmé jane drithenat. Mé mbéllin qe nxjérrim prèj 'tyné gamajen buken, qe âsht thémèli i ushqimit é mé kallmé é mé kashte te 'tyné ushqéjem kafshet shtepiaké, qe jane aqe te dobieshmé.

Bujku lavron arat dhé mbiéll grunin ne Shemiter a ne Shenandré.

Grunt bin po rjith dimmin hima s' dukèt; po kur

dél prentvéra, atehéré édhé grunì nise mé dalun, mbi dhé, pa rritét mé nxitim. Ne mujé te kallnit dél kallini i grunit, j cili mbushét plot mé koqé. Kallinj dale nga dale svérdhét é ne Qershnar a ne Korrik grunì pë-

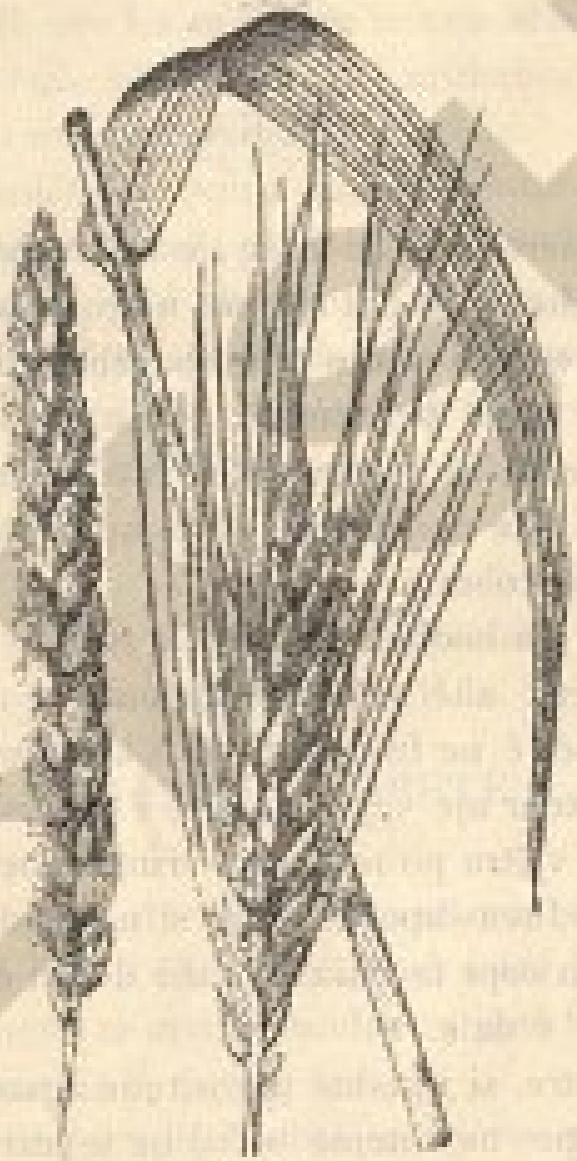

qét: é atehéré bujku mérr drapenin, vété n' ara, kostre kallinjt, i lidhe dnaj, i shpié ne lâne é aty' i shien qe te dahét kashta ngu koqét.

Grunit i ngjajen édhé élbi tershâna, néli é orizi. Orizi âsht ushqim fort i mire per njérin; orizi rritét ne visé te lageta.

19.

BUKA

Qé nje hére nde nje kohe zie bukë; thatesina kishté prishun drithenat é pra shume njéres hiqnin kéq nga uria. Atehére nje i pasun zëmrebardhe ftoi nde shtepie te 'tij njesét çuna te katundit dhé u tha : Mbrenda ne kete shporte ka buke per gjithe juvé, mérrni-é é hani-é pa te vini dite per dite qe t' u ap te hani gjér sa te shkonje kejò vobexie.

Djémet i u-hodhen shportes é rrembyén njeni nga duart é tjaterit ahé séjcili véshtronté te mirrté mà te madhen cope; é ne funt iken pa é kenaqun faré atë qe u a dha. Vétem nje vajze é vogle é cila ishté véshune mé péka te vjétra po te delira, rrinté nbe nje ane kur djémt i u-hodhen-shportes, pra, si u-perndaan atà mori mà te vogleu cope te bukes, puthi doren é mirebânesit é shkoi dal' é dale.

Diten tjatre, si i kishté porositune i passuni, djémet shkuan prape ne shtepie te 'tij qe te mirrnin buken. é rrembyen prape si te terbuare pa i thâne gjâ faré dhânesit; véç, njo çupa é vogle ndénji mtisht si diten é pare, mori ne funt copen mâ te vogle te bukes i puthi doren dhuronjesit dhé vaté na shtepie te 'saj. Kur ar-

rini, i dha buken s' âmes e cila é thên nde mést që t'a ndanté per gjymese, po ç' gjéti? Gjéti mbrenda shume florij! É âma u-çudit téper, u-mendua nje grime, pastaj tha: kete buke dikush é ka vene, dukë lajthitun, ue shporten tândé; perandaj, o vajze é imé, mérr-i flo rinjt dhé siélli aty ka te dhaan buken sé s'jane t' anet.

Vajza é vogle bâni nshtà si i urdhenoi é âma, por i beguti s' i a mbajti-florinjt édhé i tha:

«Mos pandéh sé i vuna dukë lajthitun florinjt ne copen é vogle te bukes, por i âsta mbrenda nê qellim qe t' i marrish ti, sé é dinjá mire qe copen é vogle dicmet do t' a linin per ty; désha te te pagnanja urtesieu. Ai njéri qe kenaqét mé te paka âsht fatbardhe é i lume édhé kur s' gjen mbrenda ne buke florinj. Njérin lypsét te kenaqét mé pak».

24.

MÂMA É VOBETE.

Qênë nje hére dy vllézer te varfere, te ellevét u kishnë vdékun i âti; é mâma é 'tynë ishté kaq' é vobete sa mé shtrengim te math mundéj t'u jiptë nje çike buke te thate te hanin.

Shume hére i mbushéshin se njéres syt mé lote qe nuke munt t'u jiptë tjatre gjâ pervéç sé buke te thate. Pérendîa é dintë mé sa mundim é fitontë édhé ate buke te thate.

Njeni ngu djémet é 'saj é hantë buken mé ândjé te

madhé ndonsè ishtè é hupte; ashtù ushqéhéj mire mé buke te thate, é rritéj é ishté gjithenje shendosh é i gezuar. Po tjatri nuk' é hanté dot buken é thate mé shijé, é kurdohére qahéj é thoshté: kejò buke é thate nuke me shkon. Pernadaj ishté i dobet é i semmue.

I shendoshi vèntè nga dita ne shkollé, i ndihté s' âmes dhé s' rrinté kurre pa pune. I dobeti ishté pertac; as ne shkolle shkonté as ne shtepie nuke punonté qe t' i ndihté s' âmes. S' mundohej é nuke tundéj farè, pernadaj nuke hanté mé ândjé é ishté gjithenje i semmé.

Puna na bân t' a haam buken mé shijé te mandhé; Kur kénui urie édhé buka é thate na dukèt shum é âmbele.

21.

KAFÈJA

Démirit te vogel I pelqéntè shum kaféja, po s' dintè farè ç' âsht dhé nga é marrin kafén.

Nje dite i ati i tha qe âsht turp te mos dije njérin sé ç' jane até qe han é pin dhé nga te cilat kenaqét é ndién shijé. Démirit i érth mé te vertéte marré, dhé diten é nésermé, posa qe vaté ne shkolle, pyéti mesonjesin ç' ishté kaféja qe pijem.

Mesonjesi i tha : Kaféja âsht nje peme é cila i shenbellén shum molles, por âsht pemc qe i mban flétet édhè ne dimen; flétet é 'saja i perugjajen fléfevét te dafines. Lulét jane te bardha si te oershtes dhé mba-

jen ére te mire. Gjith vitin ka lulé te cilat perseritën nse njesét é katre ore.

Pema é kafés shembellën mé pemen é qershies; koqét perpara jane te kuqé, po kur piqén nxihén

Kaféja rritét ne vendé te ngrohta, peraudaj ne visé t' una nuke gjendét. Atdhéu i kafés âsht Abisinia, nje vent shum lark nga na, n' Afrike te poshtmé. Andéj é mnaren kafén é é shalleu ne te tjéra vendé te ngrohta si n' Arabie, ku sot dél shumne kafé. Afer Mokes, qytét i Arabis, dél kaféja mâ é mire; keshtù qe, per te thâne kafé é mire, thohét kafé Mokć.

Kaféja âsht é hidhume, é per kete i bédhtin shéqér mbrenda. Pake njéres é pijen kafén pa shéqér; po mé shéqér na dukét é mire. Êra é kafés âsht shum é pelqyeshmé.

Ne mengjés nje çike kafé me qumesht, ku te ngjyéjem bukén mbrenda, âsht fort é mire per shendét. Po kur pijem shume kafé na prishe, peraudaj, sa te mundim, te rrudhêni é te mos pijem shume kafé diten.

***

SHÊQÊRI

Kaféja pa shéqér thnaj sé po âsht é téper per névé, âsht kaq' é hidhume sa nâ s' pihét. Shéqéri âsht nâ i névojeshem sé kaféja, sepsé nuke na lypsét vétem per kafé, por é perdorim édhé per shume gjâna te

tjéra. Shéqéri gjendét ne bime si ne kallam te Hindit, i cili ka shum shéqér, é pra i thone kallam shéqéri. Ky kallam s' bâhét ne vendé t' ona, po ne visé te ngrohta si ne Hind é ne Misir.

Kallami i shéqérit shembellèn shum mé até te misrit, dhé rritét gjér ne tré métra. Piqét ne Qershuar a ne Korrik. Kur pîqét, présin kallamat, hêqin flétet, i lidhin dunj, pastaj i sjéllin ne disa mullinj qe jane te bâmune per kete pune. Mbrenda mullinit âsht nje maqine é hékurte; aty i hédhin kallamat dhé i shtypin si shtypét rrushi é ullinjt. Ashtù dél lâuga, te cilin é mblédhin ne êne; pastaj kete lâuk é ziéjen me uje kelqérjé qe te qeronét, é kullojen ne te tjéra êve ték pîqét dhé ashtu me ne funt bâhét shéqéri. Po mé te gjitha keto perdorimé shéqéri s' âsht akoma qenar mire é pra mbétét si ixérdhe a i zi. Ashtu si âsht i pa delirun mire é sjéllin ne Êngletére, ne Fràuce dhé ne visé te tjéra, ka é qerojen mâ mire mé maqina mâ te holla dhé keshtù kémi ne trégetie shéqérin é bardhe, qe âsht aqe fort i névojeshem.

228.

HAMESI

Démna ishté nje djale i vogel, i mire é i urte; vétem nje zakon te kéq kishté, ish hames. Kaqe grykesnar ishté sa qe s' mund t' a mbanté doren pa sgjatun per mé marre ç' do gjâ qe shihté perpara. Shume here

é kishin qertuar, é kishin lâne pa ngrâne dréke, po zakonin é lik s' é harrouté dot.

Nje dite é âma kishté dalun jashte shtepies é kishté harruar arken hapune. Démun é pa, u-gezua téper dhé u-hath te gjenté shégérin mbrenda ; po, kur shekoi è nuke gjéti gjâ, mbéti shum kéq : keshtú qe nuke vuni 'réc kapakun é arkes qe i ra dores é isa-bâni mé gjak. Sherbétoeja, é cila ishté ne dhome tjatre é po gatuante gjélleu per darke, kur ndegjoi krismen, shkoi mé vrap ne dhome ku ishté Démua qe po qanté nga dhembjét. Zuni t' i lithté doren qe mos t' i rrithté shum gjak, kur, pas nje grimé u-kethyé é âma nga se jashtemit, é u-frikesua fort é njéra kur pa gjakun é derdhun é Démon qe po qanté. Démos i u-semun kéq dora, keshtú qe muaren njékun, i cili é njékoi dîte per dite gjér sa i a shendoshi furé doren.

Démua, pas ketij rréziku qe pesoi, é harroi gryke-sien é s' kerkonté mâ ne shtepie gjana per te ngrâne ; as hypté nabi froné as hapté arke, po rriuté i nrte é vétem kur i jipnin gjâ hauté, po véte as s' é kerkonté as s' é mirrté.

KROBAT

Perviç ushqimit na njérezit kémi névoje édhé per rroba të téshat, te cilat na ruajen nga te ftohtit. Ne

vére véshim rroba te holla é te lêhta, ne dimen te trasha é te rânda.

Tështat é-véres bâhén nga pambuku, nga lini é nga mendafshi por atô te dimnit bâhén nga lêshi i délés. Léshin é lajem qe t'i dale ljyra, é krêhin, é tjérrim, é ngjyéjem é pastaj é endim é é punojem ne vêgje a avlinent é keshtù bâhét pelhura. Pelhuren é bléjen trégetaret é qépesit é ketà, dukë é matun mé kut, é présin mé gershâne, é qépin é é bâjen rroba si i duan na njérezit.

Ne kâmbe mbathim opingat a kepucet, te cilat i bân opingari a kepucebânesi nga lekura é káshevét. Po ka shume njéres te varfere qe écin shathure. Véç kepucevét kémi ne kâmbe çorapét dhé ne kercie te kâmbes tirqit. Çorapét i bâjen grat é shtepies mé trêe a pése fijé hékuri te holla qe thohén gjylpnére. Çorapét bâhén préj pambuku per ne vére, dhé per ne dimen mé lesh déléjé.

Ne koke vêem kesulen a qéshén é cila bâhét édhé ajô préj léshi é ndonje hére préj pambuku. Ne koke mbajem édhé shapka; atô te véres bâhén édhé préj kashté. Grat é Shqiperies é mbulojen kryét mé shamia.

Per mé qépun rrobat na lypsén gjylpâna, penjt, ngjishtja; gjylpânat bâhén préj hékuri, penjt nga pambuku, nga mendafshi é nga léshi.

Shume njéres, pas panes qe punojen, kane édhé rrobat é ndryshmé. Te fille jane ushtaret, kryéushtaret, zyrtaret, détaret, postjéret, sherbetoret é pallatévét te medhênj, djémet é shkollavét te mbreudeshmé dhé te

tjére. Ne shumë visë ne Shqipëríe véshtin akoma fustanét é bardha nsé shumë kindà, tirqit dhé opingat.

Nga téshat dukét njëriu ne âsht i pasun a i vobet, i paqeshem a i ndyr. Perandaj, o çuna, véshtroni t'i mbanë rrobat é delira; dhé ju, o djéme te pasume, téshat é vjétra t'i ruani per te varferit.

XXI.

SHTEPIA

Shtepia âsht shum é nevojeshmé per njëriu, sé na ruan nga te ftohtit, nga shiu, nga éra, nga diélli dhé na é bën jéten te qéteshmé é te pelgyéshmé.

Nde kohena shum te vjétera njëresit rronin si égersinat pa shtepie ndejnen shpélla ose kaforna a sgnura te drunjevét ne pyll; po dukë ndrrohun pak nga pak njëriu, zuni te bánte shtepia nga kallamat, pastaj te pléstë dhé me ne fund i bëni te gurta é te medha si i shohim sot.

Shtepia ngrihét ne vent te shendoshe ku é zen diélli dhé éra. Lypsét tu kéte dhonat a te kethyémét te medha, te kéte dritarét te gjuna, qe te hyrje diélli dhé ajri i ngervar. Atjè ku flejem duhét t'a kémi dritarén te hapme dite é nate. Thote fjala qe nte shtepë qe s' é shéh diélli é shéh éndrra sherronjesa; é kejo fjale âsht é vertéte, sé shtepia, qe nuk é zen diélli mban lagesine, é lagesina é dijem te gjithe sé âsht fort é dámshmé per shendétin. Perandaj lypsét

kurdohére t' a hapin drîtarën per ca kohe, sado te ftohte qe te jête.

Shtepien, si édhé trupin t' ene, duhèt t'a mbajem te paqmé te lajem truallin shpésh dhé murét t' i lyéjem hère per hére mé kelqéré, é dhomat t' i fshijem mire dite per dite.

Shume njéres é ngrejen shtepien mbrenda nde kopeshtinjé, é ky âsht nje zakon i mire sé pemet qérojen njrin; po nuke lypsét te jéne fort afer shtepies sé na zâan dhéllin.

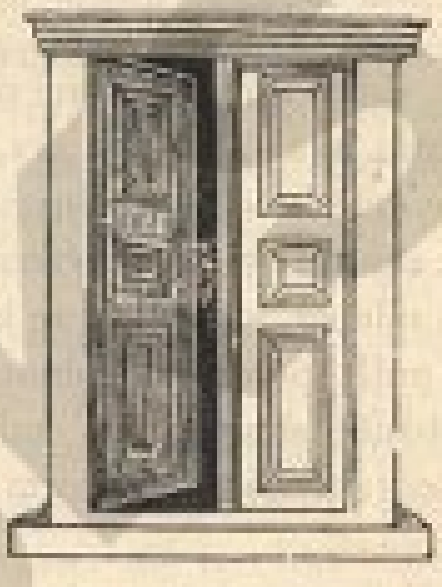

Per te ndertuar nje shtepie duhén gure, kelqéré, rânc, balte, dhoga a drrasa, tréna, goxhda dhé thumba, tjégulla é te tjéra. Nde 'të punojen njéshtrat, drugdhéndesit, gurskalitesit, é te tjére punetóre ndihmetare: te gjithe ketà punojën nen urdhen te kryénjéshtrit.

Shtepiat nuke shembelléjen njena mé tjatren: ca kane shume dhoma ca kane poke ca jane te vogla ca te mbedhaja, ca te nalta ca te ulta.

Shtepiat é te begatevét jane te medha, kane shume dhoma é jane te stolisuna mé shume plaçka ; atô te te varferevét jane te vogla t' unjta s' kane shume dhoma as shume tésha, é murét é tyné jane mé plisa.

245.

BALTEPUNONJESI

Shtepiat é te varferevét bâhén mé plisa a plita, psé keshtú kushtojeu mâ lir. Plitat kane nje forme a trajte, qe shenubellén mé libriu qe kendojeu, po jane mâ te trasha.

Mos pandéhuti sé plitat gjendén te gatishme ne dhé si guret ; jo, plitat gatuhéu si buka. Mjéshtri, qe bân plitat, merr balten nga dhéu, nje lloj baltë te bute é te ngjismé, é trazon mé uje, é mbrun si bukeu. pastaj é prét copa copa é i len ne diéll te thahén. Mé ketô bâhét muri ; po qe plitat te dalin mâ te forta é mâ te mira lypsét mé i pjékune ne furre.

Ai njéshter, qe pjék plitat, bân édhé ênet préj baltë te shtepies, te cilat na duhéu per mé i mbushun mé nje, mé vaj, mé uthulle, é édhé per mé ziéna gjéllet mbrenda. Ketô êne jane: shtâmna, trugjéja, poçéja, vorba, végshi, pjata, etj. Dhé ketô êne bâhéu si plitat, po per ketô perdorét balta mâ é mire. Mbi pjatat é mbi kupat é kafés baltepunonjesi shkruén luté te bukura te cilat nuke shuhén kurre.

27.

BALTA

Curet dhé plïnat, mé te cilet ndertojem murét é shtepies, vihén njeni nbi tjatrin, po qe te qendrojen dhé mos te livisïn nga vendi, duhét te hidhét nde mést te 'tumé balte.

Balta bâhét duke trazuar rânen mé kelqérén. Rânen é marrim anavét te luméujvét é é gjëjem édhé ne dhé. Kelqéréjs bâhét nga nje lloj guri, te ciïin é djëgim ne furre.

Mé até balte qe hédhim nde mést te murit, guret shtrengonén édhë koliséu, é ashtú muri dél i fort é nuke prishét dot mé léhtesie.

28.

DITA É NATA

Pa dalun diéllí zen é sbardhullonét dita; dal' é nga dale érresïnn é nates hiqét dhé bâhét prape dite. Hyjt nje é nga nje shuhén nga qiéllí, dhé hâna, kur âsht ne qiéll, pérendón. Nga te lémit é diéllit qiéllí zen é sterkuqét, po diéllí akoma nuke dukét. Te gjitha shtazet, qe flinïn, ngrihén nga gjumi, é mâ pare zoqt te cilet mé kângen é âmbele te mengjésit pergezojen t'ardhunit é dites.

Pas nje grimé dukét ne qiéll diélli, i cili ngrohe dhé ndrite dhén é te gjitha sa jane, nbi faqén-é dhént.

Édhé njérezit ngrihém nga gjumi dhé i falén Pérendies qe u la shendétin naten qe shkoi, dhé i lutén qe t' u ndihe dìten qe u-gdhi. Mé fuqie te rée zàan punen é dites qe te fitojen buken é fenijes. Çunat é naire bjánén édhé atà gati per punen é 'tyné, shkojen ne shkolle ku kane per te mesuar dituntie te vléfshmé mé te cilat do te mundén nje dite te fitojen për te shkumun naire jéten.

Keshtù shkojem diten dukè punuar é dukè n-mundnar; pa diélli ne qiéll shkon udhen e 'tij é arriu ne te pérenduar prapa malit; drita pakesohét, m'brànuja vjén é pas nje grimé nata, si nje bulice, é mbulon token. Zoqt pushojen kàngen dhé hyjen ne tolée, kafshet shtepiaké kethéhén nga kullota ne grasht, dhé égersinat futén udeper shpéllat é véta; po jane ça nga ketó qe atehérë n'sàn mé dalun, psé naten n' érvesine kerkojen per te ngràne.

Njériu punetor kethéhét édhé ai i lodhun é i keputun nga puna é gjithe dites, dhé kerkòn te pushouje é te çlodhét ne shtepie prane fenijes se véte. Han buken qe fitoi diten, pastaj vété é shtrihét ne shtrat ku é zen gjumi me nje hére nga te lodhunit é téperm. Ne gjume mérr fuqie te rée per punen é nésermé.

Dita é nata kane njezét é katre ore. Me vére dita àsht fort mà é gjate sé nata, ne dimen perkundrazi. Ditet mà te gjata jane ne Qershnar, pastaj zàan é vogelohén

gjér ne Shenandré kur kémi ditet mâ te shkurtat é nétet mâ te gjatat.

Diélli nuk' é sdrite gjithe dhéu ne nje ore. Shume hére diéllin nuk' é sholtim, si kur âsht vrâuet, psé atehéré rêet é zéza é nbulojen, é diélli nuke dukét.

Diélli é sdrite dhén dhé é ngrohe; pa diéll as drunjet, as kafshet, as njérezit nuke do te rronin.

Ne-lindje é ne pérendim nunt t'a shekojem diéllin, po, kur ndodhét nde mést te qiéllit, s' nunt t' a keqyrim dot sé na'verbon syt mé driten é madhé qe ka.

Si pérendon diélli zon nata, po nata s' âshtë gjithenje é érrte; shume hére ndritét nga drita é hânezes, drita jo é madhé por é ambele. Naten shkelqéjen édhé lyjt te cilet jane te pa numer ne qiéll.

Kur hâna âsht plot jep njajt drite, por hana hahét é vogelohét shpéjt é dukét si drapen; hahét prape dal' é nga dale sa mbétét si vétulle, pastaj humbét faré; po prape ziinét perseri hâna é rée.

Diéllî dhé lyjt s'tundén nga vendi po dhéu bashke mé hânen siéllét é rrotullohét me bosht te tij si mishi ne hûll.

21.

G J U M I

Sa i névojeshem âsht gjumi per njérin! Trupi, i lodhun nga puna é dites, ne gjume prehét dhé mérr fuqie te rée, dhé mendja, duké fjétun naten, ngrihét

ne mengjès é qeruare. Pa mendohuni su te kenaqune é su buzeqéshune jéni ne mengjès kur sgjohéni, qe te munt t'a kupetoni su é madhé gjì é mire ásht gjumi, te cilin na é dha Pérendia qe te harrojem mendimét é te çlodhémi é te bâhémi guti per diten é ndérmé.

Po, ndonsè gjumi ásht i névojeshem nake bân édhé te flèjem téper. Ç' dó pune kur é bâjem mé te téper, na prishe. È dini te gjithe mire qe te ngrânet ásht shum i névojeshem, psé pa ngrâne s'rrojem dot, por édhé te ngrânet pa nase bân fort kèq; ashtù pra édhé gjumi téper. Kush flèn dhé s' ngrihét ne mengjès nga shtrati ásht gjunash dhé perbie, é s'ásht i zoti as per nje pune. Njériu duhét te mesohét te qohét ne mengjès hérét sé ashtu dhé shendétin é rnan dhé punen é veshtiroa mire. Oret é mengjésit jan nâ te mirat é dites per pune.

Shume hére naten s' flèjem mire gjumi na peritét é na trazohét mé disa andrra te liga. Kete é pesojem kur hâam téper ne darke é kur mbulohémi rânde, a kur jémi te hélmuare ne zémere, a kur jémi te semune.

240.

KATRE STINET È MOTIT

Koha s'ásht gjithmone é mire, shume hére prishét; po vèç kesaj ne vére kémi téper te uxéhte, ne dimen téper te ftohte, ne prentvére é ne vjéshte s' kémi as te uxéhte as te ftohte.

Ditet prape nuke jane nje: hére jane te gjata hére te shkurta, é ashtù nétet jane te gjata kur ditet jane te shkurta, é jane te shkurta kur détet jane te gjata.

Moti dahét ne katre stine, qe jane: Prentvéra, Véra, Vjéshta, Dimni. Vjéti ka dymbedhéte muaj qe jane: Kalendori a Janari, Shkurti a Frori, Marsi, Prilli, Maji, Qershori, Korriku, Gushti a Djégagueri, Vjéshta é parè a Shtatori, Vjéshta é dytè a Shemitri, Vjéshta é trétè a Shemhilli, Shenandréu a Dimerori.

Stinet é motit kane séjcila nga tré muaj. Marsi, Prilli, Maji bâjen Prentvéren ne te cilen çélin lulét; Qershori, Korriku, Gushti jane tré muajet é Véres; trie Vjéshtat bâjen Vjéshten, é Shenandréu, Kalendori é Shkurti bâjen Dimnin.

Ne dimen nétet jane te gjata é ditet te shkurta; bân te ftohte, fryn ére é kéqé, bié shi, ugrihét akull é shumte héré bié édhé bore. Déti âsht ne tallazé njerat ngrihén, qiélli âsht i vranét, é s' kémi té tjéra peme per te ugrâne véç arra, molla, fiq te thate dhé keshtenja. Zogt s' kendojen, kafshet rrijen mbrenda. Shumé égersina fléjen gjith dimnin é sgjodhén kur zen koha é ngrohét. Po njérezit? Atâ qe jane te pasume kane shtepiat é ngrohta, kane te gjitha te mirat é haan é pijen: po mâ te shumet héqin téper ne dimen, sé s' kane as rroba te trasha, as shtepia te nxéhta, as pune s' gjéjen te punojen é te fitojen buken; é vuajen, pra nga uria, é ftidhén nga te ftohtit.

Pas dimnit vjén prentvéra koha é lulévét. Ne prent-

vére nuke bãn te ftohte, diélli çan rêet dhé ngrohe token, qe zen é gjélberohét, pemet leshojen lulé é flête, lulét dérdhin ére te núre, zoqt zãan prape kãngen é ãmbele, kafshevét u shpihét gjaku, sgjonén é dalin, joshte, njérezit mé gas te math véshtrojen bukurien é natyres dhé i falén Zotit per te miren é Tij.

Pas prentvéres vjen véra. Ditet bãhén shum te gjata é nétet shkartohén; bãhét vape é mndhé rrézét é diéllit djégin, pemet piqén, é bujku pagubét per mundimét é véta duké korre drithenat é duké vjélun veréshtat.

Ne funt vjén vjéshta. Ditet shkurtohén, nétet sgjatén, koha zen é ftohét. Bié shuna shi, dhéu sbutét é bujku mérr parmendén dhé qét é vétë é lavrón arat. Dal' é nga dale flétet é pemevét svérdhohén dhé zãan é bijen, druajet mbétén si te thata, as zoqt s' kendojen mã dége me dége. Te gjitha bien ne gjume é i bãhén goti dimnit.

38.

U J I

Uji gjendét mé te téper ne ç' do vent. Uji qe pijem s' ka as ndonjé ngjyre, é perandaj kur é hédhim ne gastaré nuke çquliét mã.

Por ujenat é détit, te liqenit, te lumit dukén si te ngjyémé; rrézét é diéllit, duké rãne mbi ujena, i ngjyéjen te gjélbura si flétet é pemevét a si te rrinatit é qiéllit.

Uji rrjéth gjithenje é nuke ka forme, po mérr formen é ênevét ne te cilet é hédhin ; po kur bân te ftohte, uji ngrihét akull é atehéré lâhét cope é nuke tundét é nuke rrjéth ma. Prape kur âsht shum te uxéhte, uji avullonét, dél nga êna ne te cilen gjendét é îken si ajri. Po te vêem nje êne mé nje ne zjarr, uji avullonét é êna mbétét é thate, sé uji u-bâ avull.

Pa nje nuke rrojem dot ; kur na mérr étja te gjithe é dijem sa vlên nje cike nje i ftohet. Pervéç sé per t' a pimun, njt na duhét édhé qe te lajem trupin é rrobat. Pa uje s' munt te rrojen as kafshet, as penet.

Barenat, te mbjéllanat, é gjithe bimet é lulét é bukura pa uje véshkéu é thahén. Visét ku nuke rrjédhin lumenj é ne te cilat nuke bié shi dendun s' jane faré te bukura ; te thatit bié zie te mudhé kndo.

Uji rrjéth nga bunimét qe jane ne dhé, po dél njé édhé nga pusat te cilet i hapin njérezit. Uji duké rrjédhun mblidhét bashke é perbân perrojét, lumenjt, liqenat ; déti rréthon é perlage tâne token.

Uji i lumit vjén nga malét é larta shkon ndeper shume visé, ndeper gryka malésh é ndeper fusha é pastaj derdhét ne dét. Bunimi nga dél nji lumit thobét amull. Lumi ka dye brigjé a buze, brégun é djathet é brégun é majte ; ka édhé gryken ndeper te cilen dérdhét ne dét. Brégu i djathet âsht ai qe kémi nga dora é djathte kur véshtrojem lumin qe shkon terposhte ; i majti âsht ai qe na rrin n' ane te majte.

Uji i liqenit nuke rrjéth sé liqenat jane te rréthuare nga dhén.

Ujenat é lumenjvét, te pusavét, te krojévét te bu-

nimévét i quajem ujena t' ámbéla psé pihéu; nji i détit ásht i ngjélme é s' pihét.

Nga dhéu dalin édhé ujena te nxéhta, te cilat jane te perzíémé mé shume barena, mé xéhé é mé nétallé é per kete thirréu ujena métnilikë, te cilat jane shum te vléfshmé per disa semundjé: kesh i pijem si barena a lahémi mé 'to per t' ushendoshum.

Fundi i détit i shembelén fort dhéut; s' ásht rrafsh, po ka brigjé, malé, fusha; perandaj déti ne ca vendé ásht fort i thélle, ne ca te tjéra ásht i céke.

Ne funt te détit béjen shume bime é rrojen shume péshq. Péshq te nedhínj é te véggele rrojen édhé n' ujena t' ámbela te lamit é te ligenit, po jo sa ne dét.

52.

PÉSHQIT É SHTRENJTE

Nje trégetar i pasun floi nje dite ca miq dhé u tha sé do t' u gatuanté shume gjélle dhé disa péshq qe s' gjendén dendun.

Vertéte ne tryéze, kur ndéjen te hanin, sherbetoret snallen shume gjélle te mira, po péshqit akoma jo. Ne funt snallen nje kupe té mbeluamé, ne te cilen miqt bésonin sé do te gjendéshin péshqit é ralle; po, per çudie, kur é shuhuan, gjéten mbrenda disa te holla te florinjta.

Trégetari u tha atehéré miqvét: ju dhashe fjalen qe kishim per te ngrâne édhé péshq, po péshqit treshi

jane shum shtrenjt. U-mèndova qe ne katunt t' ene âsht nje punetuar i semune; femija é 'tij hèq tèper nga vobexia, s'ka as buken é dites. Mé aqe te holla sa do te prishnja per pèshqit, ajo femije é njére munt te shkonje shume kòhe. Ne doni t' i haam pèshk atò te holla, qe kèni perpara ne kupe, do te dergonj tani gjé-lletarin te na blènje é nuke do te vononje te na é bènje goti; po, ne mendoni sé mé keto te holla âsht mâ mire t' i ndihim asâj femijé te varfere, une do te jù blènj pèshq te tjére.

Pas kesaj fjalé te gjithe é lavduan mégetarin per zèmeren é dhimeshmé te tij, é séciili uxori é i dha gj'a gjâ per t' i ndihun punetorit te semune. Keshtù shtepia é atij te varferi shkoi shume kohe mé atò te holla gjér sa ai n-shendosh é u-bâ prape i zoti per pune.

1828.

KAFSHET SHTEPIAKÉ

Shume kafshe te bnta rrojen ne shtepie mé njérin é i sherbéjen; ketò kafshe i thèmi shtepiakè é jane qu-meshtoré a zoq. Qumeshtorét jane lòpa, dèlja, dhia, kali, gomari, qeni macja étj. Nga zoqt mbajem pulat, patat, rosat, pulat é dètit étj.

Ketò kafshe na jane shum te vlèfshmé; mishin é mâ te shumavét nga 'to é hame dhé âsht ushqim fort i mire. Veç mishit ca nga qumeshtorét na japin qume-shtin mé te cilin bâjem gjalpin, djathin, é gjith bylmé-

tin é shtepies. Pulat na bâjen vêet, qe jane shum te mira per t' u-ngrâne.

Ca nga kafshet shtepiaké na japin lêshin mé te ciliu bâjem rrobat é dimnit é mbulésat é shtratit. Mé lekuren é en kafshevé bâjem opingat é kepucet. Po vêç ketynê te miravé kafshet shtepiaké na bajen édhé sherbimé te tjéra: kau édhé kali ngréhin parmendén nder ara, ngréhin qérrét, é kali ngarkohét édhé i lypiu; ashtù édhé mushka é gomari mbajen barre te rëndë, é sjéllin grin é mullinit te drithit é te vajit, é kethéjén édhé maqina te tjéra. Qeni na ruan shtepën, kopeshtinjét, arat, venéshtat, é édhé bagetien nga bishat é égra.

Kafshet shtepiaké pra na kyjen fort ne pune é na jane fort te névojeshmé, perandaj édhé na duhét te jémi te mire mé 'to é te mos a trégonémi zémreliq. I, kejo âsht é mira é jone, posé, po t' i véshtrojem mé kujdes, rrojen mâ tepër é na done édhé atô é na njohin per zot.

Te gjithe é dijem sa na don qeni, é sa gezohét duké tundun bishtin kur é perkedhélim, é sa trembét é fute bishtin nder shale kur i zémerohémi. Sa shum duron gomarit i mjéri écen nga dale, po nuke pushon, é, ndonsé é rrahim mé drû, kethèn vithét nga dhembjét po kurre nuke shtié mé shqélusé.

Lypsét pra t' i duam kafshet shtepiaké é t' i qévétisim mire é te mos jémi te keqinj mé 'to, posé ai qe s' âsht zémredhimshem per kafset nuk' âsht as per njérezit.

34.

KAFSHET

Nje djale i vogle ishté ulun per dhé mé nje gur ne dore. Atjë ish njé vrime é vogle nga é cila dilnin milingonat a thnéglat é ai djali i vogel i shypté mé gur dukë hajtun.

Ç' te bâjen, o djalosh, ato thnégla, qe i vrêt? — Ç'me bâjen? As gja, po los mé 'to. Nuke âsht pune é madhé pse po shtypinj thnéglat, atô jane te panjéhuna é s'kane te sosun kurre; Psé âsht 'at vrêt zoqt kur vétë per gjah? Im' unq pruni njedhezaj nje dhélpene te vramé; Kopshtari vrêt krimbat ne kopshte, dê une po vras ca thnégla; s' âsht pra udonje pune é madhé.

Pa udegjô, o djalosh! Yl'at vrêt zoqt qe t' j lazim, yt 'unq vrêt dhélpenen qe na nbyte palat, kopshtari vrêt krimbat qe te mos prishin lakunt, po ti psé i vrêt thnéglat? Keto nuke te bajen udonja dâm; po thuaj mâ mire qe i vrêt per te hajtun. S mund te marr vésh qysh te vjéa mire kur shéh kafshet qe héqin. Thnéglat é shkrêtn punojen thue diten pa ngamun njéri, rrojen te gjitha bashke, kane dashunie ndé mést te tyné, dhé na japin mesim per pune, per vllezerie é per dashunie. Perandaj s' bâjen faré mire atâ qe vrasin thneglat.

Ik, ik antéj, o djalosh, é len -i thnéglat te punojen sé nbledhin ushqimin é vêt per ne dimen!

XXII.

MOS NGANI KAFSHET

Qazimi ish nje djale zëmerak. Kishtë nje zakon te lik te ngjisté kafshet mé skkop; maçes, qenit, pulavét, kudo qe t'i shihté, é bïnté ne stap. Kur shihté nxecen a qenin qe zëmeronéshin, alzëré hidhenohéj má fort é donté t'i rrihté édhé má kéq. Prape sikur te shkisté mbi prakun é dëres a te vritéj per mur zemeronéj. Te gjitha i kishin faj kotij djali te marre. Keshtú trégonté jo vëtem zëmëre te kéqé, por édhé mendjé te shkurte, psé âsht marrezie é madhé t'u bjére njëriu plaçkavét. Po, kur bájem ndonje marrezie na vëtie, s' duam te qor tojem vëhtën, po kerkojem te na ndiéjen fajin.

Ne duam te na falin te tjëret, lypsét qe édhé na t'u a ndiéjem atyné fajét kur na fjéjen. Po Qazimi kurre s' mendonéj keshtú gjithenie hidhenohéj sikur t'i kishté, faj gjithe bota, perandaj, per zëmeren é lige qe kishté, é gjéti nga Pérendia.

Nje dite pa nder tij nje anexe te cilen,pas zakonit qe kishté, zuni t'u ndiqté é t'i bintë, por anexa, si u-shtrengua shum, ne funt é peskoi. Qazimi ulerijti nga te dhembunit é si i marre é ndoqi mé shaunie ne dore ngjér sa é shtrini per dhés te ngordhune, anexa ra nen flétet é nje rrapi, po Qazimi u-hoth édhé atjé qe t'a vristé farë, ézuni mé dore flëten é rrapit qe te shihté ku kish rãne anexa. Por atjë tëk vuni dorem ish dhé nje

hithes qe i meshiku doren, é ashtù Qazimi, dukë thirre u-kargua andéj.

Këtò pesojen atà djéme qe korkojen te marrin gjak pa pune.

1845.

KAFSHET KATREKÂMBESË

C' do kafshe ka cilësie te vëtu më te cilat çquhét é dallohét nga kafshet é tjra.

Nga katrekâmbesët é shtepiës jane shtati te vlëfshmé, si thaam më perpara, kau i cili âsht i ndegjuarshem po pertac; Kali qe âsht i shpéjte, gomari qe ka durim, qeni qe âsht lësnik, dëlja é urtë é dhia é zonja te hype lédhévét é shkrépavét.

Nga kafshet, qe rrojen te lira ndeper malé é pyjë, lépuri âsht frikacak dhë, po sa te ndegjouje fléten te tundét nga éra, iken é fshihét drizavét; dreni iken édhë aí sé êsht i frikeshem é i ka kâmbet më te shpéjta sé lépuri. Ëgersinat u versulén kafshevét te tjéra é shume hére édhë njériut. Ujku arrin luani, jane égersina qe nbysin kafset é tjéra é jane te rrézikshmé édhë per njérin.

Te gjitha këtò kafshe si shtepiakét si t' égrat qe rrojen malévét é pyjévét, ndrrojen njena nga tjatra së nga trupi, si nga ngjyra; po te gjitha kane katre kâmbe, perandaj u thënë katrekâmbesé.

Shume nga këtô janë të mentshmë, si kali, qeni, majmuni i cili bân të tâna punet é ujëritë. Por édhë égersinat mesojen shumë shërvitjé. Mbasé é kéni pamun arnshen si hidhét é lot vallé é qendrôn arithi me dye kâmbet é prapmë!

37.

DÉLJA

Dëlja âsht kafshe fort é urtë é é bute. éeen gjithenje mé koke ulun, dhé as dom as mund të bânje ndonje të ligë.

Mashkulli i dëles quhét dash, i cili ka dye brinë të perdrédhuna në ball. Fémna piéll një hére në mot një qinq të vogël. Shtjérrat janë shum të bukure, kereéjen ndeper fushat é bettasin kur largohéu préj s' âmes.

Sî ka kafshe më të bute sê délja, butesia é saj i dukét në sy. Zâni i délés thohét blégerim.

Shtjérrat kur largohén ngn é âma zâsu é blégerojen; é âma u pergjigjét dhé atà kereéjen pas zânit të 'saj.

Dhenet kane dashnatë njena mé tjatren, dhé kullosin të gjitha bashke urtë é bute; kurrë s' largohén e s' perndahén kurk harint é i ndegjojen, atij. Bariu erin mujé shkâmbit dukë i râne fyéllit, ka édhë qenin prane qe i ruan kur dhenet kullosin. Kur bân vape é madhé, dhenet s' kullosin dot, po nblidhén nen hijén é lisavét dhé bâjen meris; pra, si péreudôn diéllí, ngrihén per te kullotun malit.

Ne dimen malët jane plot mé borę, é barinjt shkojen ne verri te ngrohte prane dëtit dhé atjè shkojen dimniu.

Trupi i dëlës âsht i mbuluam mé lësh te dendun. Lëshi âsht nâ shum i bardhe, po jane ca dhene qe kane lësh te zi, é ketynë n thémi llaja. Ka êdhé dhene qe kane lësh te bardhe é te zi é ketô i therrasim laroshé.

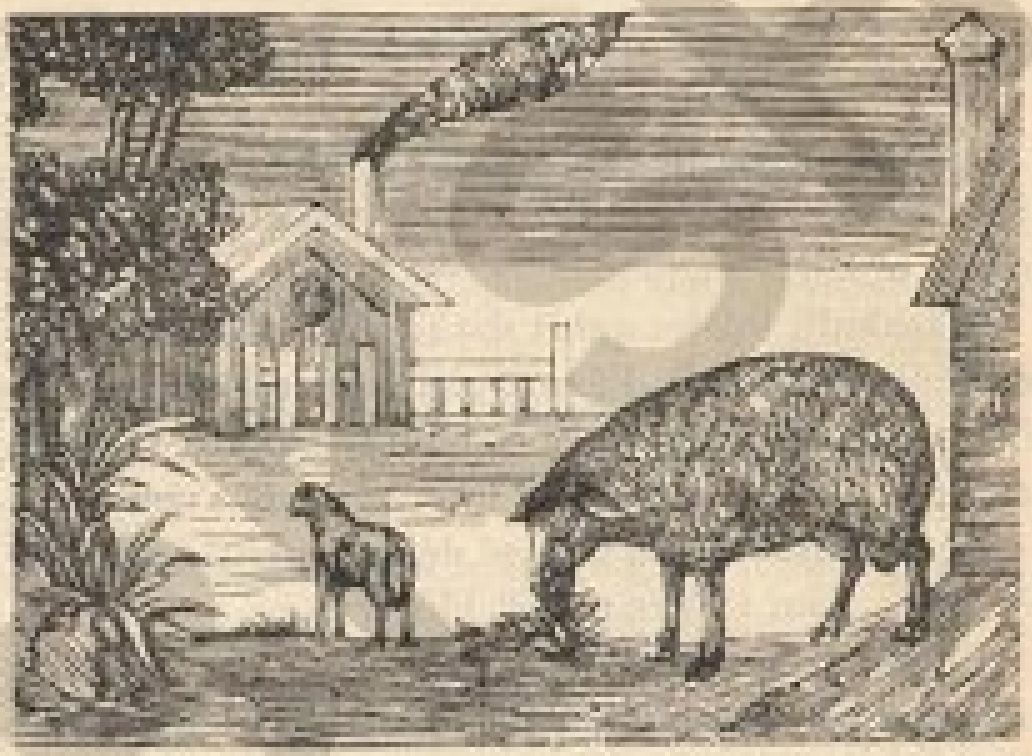

Kryet é dëlës s' ka lësh te gjate. Dashi. si thuam, ka mbi ball dye brinna te drëdhuna, e te forta; po jane ca dhene qe s' kane faré, é ketô i thémi kerruta.

Dëlja nde nofulle te sipernë s' ka dhâmbe perpara. Kâmbet é dëlës jane te holla dhé kane dye thundra te cilat i mbulojen du thouj te trashe. Bishti i 'saj âsht i gjate,i mbuluam mé lësh dhé i tundët ndeper kâmbe kur ëcen.

Délja na jép mishin dhé qumeshtin. Ne vére qéthim dhenet dhé lëshin é endim é é bâjem pelhura. Nga lékura é dëlés bâjem kepucet é dorezat qe mbajem ne dimen. Nga zorret bâjem kordhat é lahutes, dhé nga éshtenat bâjem kollen.

38.

KALI

Kali âsht kafshe é bukure dhé krvélarte. Asht mâ é madhja é kafshevét shtepiaké. Fémna quhét pële, é cila piéll nje mes te vogel. Mâzi bidhét, é kerosën si qengji. Kali rrou njezét é pése a trídhéte vjét a mâ shum kur ka qévérie é mbajtjé te mire.

Kali ka shum; te ugrânet è tij jane bari, élbi, tershâna, krundét, kashta. Te ugrânet é don te paqet, è, po te jéte i ndyr, s' é han sadó te kéte mric. Dhé njin nuk' é pin kur âsht turboll. Kali flen me kâmbe, gjumin é ka te léhte; vétem kur lodhét téper bié per dhé.

Trupi i kalit ka, si i te gjitha kafshevét katrekâmbesé, koken, kurmin, katre kâmbet. Koka âsht é gjate, ne ball ka lésh te gjate qe i varét perpara; téj é téj ballit ka dy vështet qe tunden shum shpéjt. Ka dy sy te medhânj mé te cilet shéh édhé naten. Afer gojes ka dye vrimat é hundes mé te cilat qfryn. Goja ka dye buze te trasha po fort te livizeshmé. Qafa é kalit âshi fort é gjate, dhé mbulonét mé qimé te gjata, te cilat i

thémi çépé. Qafen kali é mban perpjéte dhé é tunde mé shume madheshtie.

Kurmi âsht i gjate dhé barku i holle ne kuaj te mire. Pjésa é sipermé é kurmit thohét kurris, é ne funt ka bishtin mé qimé te gjata mé te cilat largon mizat.

Te katre kâmbet jane te forta ndonsé te holla; ne funt kane nga nje thua, qe thohét thundre dhé mbathét mé patkonj qe mos te hahét nga guret.

Cjithe trupi i kalit mbulonét mé qimé te vogla, te

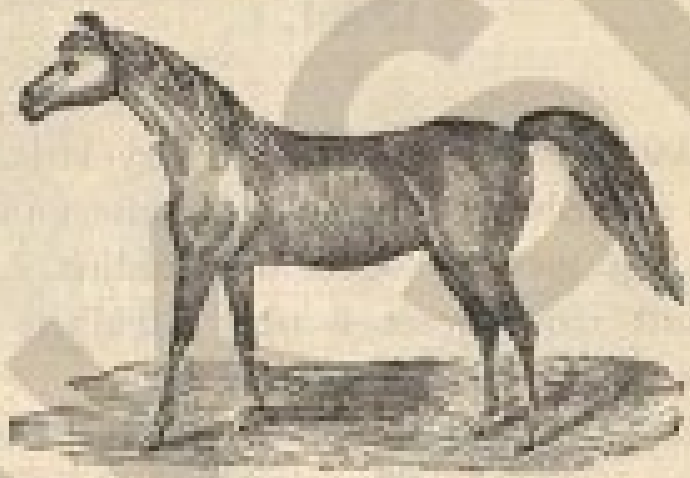

cilat ne ca kuaj jane te bardha, ne ca te zéza, ne ca te kuqé é tjéra ngjyrash.

Kali écen, bréth é hidhét mé te katra. Zâni i tij quhét hingéllim.

Kuajt i çquajem nga emni i vendit nga dalin, é thémi: kal i Arabies, i Engeltérres, i Ungaries; keta jane mâ te miret kuaj.

Kali âsht shum i mentshem é i sgjuar âsht punetuar dhé mesohét shpéjt, por âsht kryélarte. Ka édhé kuaj qe s' é ndegjojen te zone po kafshojen mé dhâmbe, hédhin mé shqélmé, dhé îkin é arratisén.

Kalit i hypini, kali ngréhe qérrén, siéll mallinjt dhé maqina te tjéra, shin grunin ne láme. Mishin é kalit é haan disa njéres, por âsht pak i tharte. Kur ngordhe, i rjépin lekuren nxé te cilen bâhen kepuce é shume gjâna te tjéra. Nga qimét é bishtit bâjem sitat é shoshat.

Per te gjitha ketô te mira duhét t' a kémi kujdès kâlin t' i japim te haje mire, mos t' a ngarkojem rinde.

Kali âsht shum i vlére dhé ne lufte, sé hêq topat dhé mban ushtaret kalores.

XVI.

ZÉFSI DHÉ KALI

Élinet é vjétre kishin shume Pérendieta; mâ i madhi nga 'ta qé Zéfsi.

Thote perralla sé Zéfsit i érdhi nje dite kali perpara édhé i tha:

Zot i math, at i gjithe kafshevét, dnan te thone sé une jam mâ i bukuri nga te gjitha gjânat é gjalla; po nuke munt te me bâush akoma mâ te bukur?

Zéfsi qéshi dhé i tha: ç' don te te nderroj? thuajme dhé une do te te ndegjonj.

Mbasé do t' isha mâ i shpéjte, tha kali, sikur te kisha kâmbet mâ te holla é mâ te gjata, qafen édhé atê mâ te gjate, krahenorin mâ te gjâne, é nje shale mbi kurris qe te rrinté njériu pa névoje shalé tjétre a samari.

Mire, i tha Zéfsi, duro pakez, pa do t' i bâjem te

tâna atô qe korkôn. Dha urdhen Zéfsi dhé u bâ nje kafshe mé te gjitha atô qe kerkonté kali, dometháne, kamilla, te cilen posa é pa kali u-tremp dhé narratis. Po Zéfsi i tha: Ja kâmbé mâ te holla dhé mâ te gjata si m' i kerkové, ja qafe mâ te gjate, krahenusr mâ te gjâne dhé shale nibi kurris; thuaj-me tani ne déshirôn te te bânj te tille.

Kali dridhéj dhé s' pergjigjéj gjâ faré. Fe i tha ahéré Zéfsi, kesaj hére s' dua te te bânj te kéqé; mjaft âsht mesimi qe more qe te nxus gjykonsh mâ kurre pa-net é mia. Po kaisha qe bâna sot, kamilla, do te rronje gjithe jéten qe t' a shohish é te knjonésh sé sa faj te math ké bâmun.

40.

ZÉFSI DHÉ DÉLJA

Délja qe âsht é urte shum dolli nje dite perpara Zéfsit é i tha: Mua té gjithe me ngasin dhé s' kam mé sé te mburoném.

Zéfsi i tha: É' dhé une é shoh qe s' te dhashe gja per t' u-mprojtun, po thuajme, ç' déshiron mâ téper te késh; a do te te vé dhâmbe te forte ne goje a thonj ne kâmbe?—Jo, jo tha délja, s' dua te dukém si kafshe é égre!

Mos don te te bânj peshtymen te hélmnamé si te gjarpenit?— Jo, u-pergjéq délja, sé gjarpinjt nuk' i don njéri!

Po ç-don pra i tha Zéfsi; deshiron te t'ap dye brina te shendosha édhé qafen é forte? — As ato s' i dua, i a priti délja, sé kam frike mos te me marrin per cjap!

Po ne don te ruhésh, i tha Zéfsi duhét te jésh édhé ti é fuqieshmé é é zonja te bänsh te liga.

— Nde qofte, tha atehéré délja, sé lypsét te banj te liga per mé mprojtum véhtén, mä mire lé te mbétém si jam sé mua me pelqén me téper te me kajen te lige sé t' u bänj une te tjérevet! —

C' atehéré Zéfsi é uroi dhé é békoi délén per ató fjale te mira qe tha.

41.

PSHATARI I URTE É KALI

Nje fshatari i vodhén kalin naten nga kesolla, perandaj vaté ne trég te kafshevét, qe ish atjé afer me nje qytét per mé blémnn nje tjéter.

Posa qe arriti atjé pau bashke mé kuaj tjére édhé kalin é vét. Zuni frenin é kalit dhé thirri mé zä te malte: «Ky kal äsht i imi, m' a a vodhen trie dite perpara».

Ai qe é kishté mjérre mé é shitun, i tha mé te bute: «S' äsht é vertéte, o miku i im, fjala qe thua, sé une kete kal ka nje motmot qe é kam blémun; muut te shembellénje me jnlin tänt, po s' äsht ai vété.

Fshatari ahéré mbuloi syt é kalit mé dy e duart dhé

i tha atij qe é shisté: «Pas qe thna sé kali âsht i yti, thuaj-me nga cili sy âsht i vérbet?»

Ai, qe é kishté vjédhum kalin, s' é kishté vene 'rée sé a ishté i vérbet a jo; i u-traxua pra mendja é, si umendua pakez u pergjéq: «Nga syni i majte».

«Per bésen, i tha fshatari, s' é gjété dot; kali i im s' âsht i vérbet nga syni i majte».

Ah, lajthita, tha, vjédhesi, doja te theshja nga syni i djathe!

Ahéré fshatari ngriti duart nga syt é kalit dhé i tha vjédhesit: «Tani, mé kete qe thé, u-trégove qe jé jo vétem vjédhes, por édhé geujéshtrar; Kali i im s' âsht i vérbet nga asnjeni sy, por une te pyéta qe te te trégonj sé é ké vjédhum».

Gjithe hota sa ishin aty afer bertitnin é perqéshnin vjédhesin duké i thâne: te zuna, te zuna ne fjale! Atehéré édhé nje ushtar u-afrua aty é, si é mori vésh punen, i dha kalin fshatarit, é vjédhesin é zuni per véshi é é dergoi ne burg.

DJALI I KËQ

S' bâjen faré mire atâ djéme qe mbajen gjân é gjétune é nuk' i a apin atij qe é ka humbune.

Tahiri, djale i vogel, é dinté mire kete porosie, sé édhé i ati shume hére i a kishté thâné é édhé mesonjesi ne shkolle i a kish trégtuare. Nje dite pra gjéti nje

gjá te huaje dhé doutë t' a nbantë. Ne shkolle rrintë afer nje djali i cili quhéj Miter; ketij i ra nje dhjétesh per dhé é Tahiri é mori fshéhurazi pa é pamun asknsh. Po pas nje çikë Mitrua é kupetoi qe i ra dhjéteshi é pyéti Tahirin mos é gjéti; po qy i u-pergjéq mé nje genjéshtre duké i thâne sé as kishtë pamun as dintë gjâ faré per atë.

Kur doli nga mesimi Tahiri i a trégoi dhjéteshin nje mïku te tij, i cili te néserméu, kur é shtrengoi mesonjesi, rrefén sé dhjéteshin é gjéti Tahiri. Mesonjesi ahére i foli shum Tahirit, é ky, mé lot nder sy, é kupetoi fajin é math qe bâni duké nbajtun dhjéteshin é huaj. Mesonjesi i dhâ prape te kupetoutë sa zakón i lïk ásht ai, é sé nje njéri qe bân pune te tilla, munt te bânje édhé te liga nâ te medhaja. Perandaj i tha te mos vishtë kurre nâ é te mos thoshtë genjéshtra dhé é porositi te siéllbé néserméu nje dhjétesh tjater per mé i a dhâne atij qe é humbi. Édhè i ati é é ama é Tahirit, kur ndegjuan keto pune te lige te djalit te 'tyné, u-hélmuan fort ne zémere dhé é qortuan tânde.

Tahiri nga te gjitha keto hoqi shum, por i u-bâ nje mesïm i mire é harroi zakonin mé nbajtum gjân é huajé.

Ashtü dhè jn, o çuna, qe vêni ne shkolle véshironi mire kur te gjeni ndonje dhjétesh, ndonjé peude a ndonje gjâ tjatre, te mos é mbani, po t' i a jipni mé vrap atij qe é ka humbune.

Po t' a mbani, bâni faj te math sé do te shtrengohêni te thoni édhè genjéstra, é keshtü do te kâhéni djéme te liq.

BARIU GENJÉSHTAR

Nje bari, djalosh i vogel aj 'a njembedhjéte vjétesh po kulosté dhenet jashte fshatit. Nuke kishté sé qysh te shkosté diteu, pra i érth ne mendjé te tallëj mé fshataret. Peraudaj zuni te therristé mé gjith zânîu qe kish: «Ngani, ngani, o burra, sé ujku me ra nder dhene!»

Mé vrap fshataret kecyén mé sapata é mé drû ne doce per t' i ndihmu bariut mé perzâne ujkun nga hagetia. Po, kur arrijtén afer bariut é é pyéten sé kû ishté ujku, ky, duké u-çkuér nga gazi, u tha sé ujku nuke ishté qasun faré, é sé ai déshi vétem t' i provonté sa kâmbeshpéjte ishin.

Atehéré plot zémerim fshataret iken duké mallkuar bariu qe i genjéu.

Si shkuan trie dite bariu u-kujtua mé sa lehtsié genjéu fshataret dhé kish ne mendjé t' i genjénte prape; po téz po mendonéj keshtû, nje ujk i terbuuuu nga ariu u-versul ne hagetie dhé zuni t' i mbyste te gjitha dhenet nje nga nje. As qenet mé te lêhun as nfurimét é bariut nuk é trempuin as é largoniu dot ujkun. Fshataret é ndegjuan bariu duké thirre: ujku, ujku, por édhé stà duké qéshun i perqigjéshin: «Çap-u é gjéj te tjére të tallésh mé 'ta, uxiérë nga mendja sé dye hére s' na genjén dot!» Djali gjithenjë po therristé, por askush s' i a vuni véshtu, é ashtû ujku i a mbyti dhenet te gjitha.

Keshtù pesón ç' do njéri qe thote genjéshtra askush s' é béson édhé kur thote të vertéten.

Véshtroni pra, o çuna, é mos thoni kurre genjéshtra.

46.

È VERTÊTA BAGUHÊT

Nje mâme é mire dergoi djalin é saj ne vent te hnaj; pra i qépi n' ane te rrobavét ca florinj qe t' i kishtë mâ shigur, é, kur t' i duheshin, mnnt te qépté rrobén é t' i nxiértë. Kur ika djali mâma é pathi mé sy plot mé lote é i tha: Udha é mbare, bir-o, véshtrò te jésh i mire é mos te thnajsh kurre genjéshtra, sé te mpron Pérendia.

Shoket, mé te cilet shkoi per ne dhé te hnaj, raan, per fat te kéq, ne duar te kusarevét qe i ropen dhé u mnaren gjith ç' kishin. Pastaj kusaret pyéten édhé djalin é vogei sé ku i kishté édhé ai te hollat. Djalit te mire é te ndegjnarshem ték é âma, in-kujtna per porosien é saj qe te mos thoshté kurre genjéshtra, n-pergjéq pra dréjt per se dréjti: «Mâma me ka qépum n' ane te rrobes ca florinj». Kusaret pandéhen sé po talléj mé 'ta, po, si é paan sé djali po m' ate fjale gendrontë, i thnan kryékusarit dhé ky é mori djalin é é pyéti perseri; po djali i tha prape mâ fjale. Ne funt qépeu rrobat é 'tija é mé te vertéte gjéten florinjt ashtù si thoshté djali.

Mé te madhé çudie atehéré é pyéten psé pa shtren-

gnar, po shumë lëhte i trégoj florinjt. «Mâma, u tha djali, me ka porositun mos mé thâne kurrë genjéshtra, dhé nne si djale i mire duhét t' a ndegjoi mâmeu. Pérendia nuk' é don ate qe thote te rréma».

Kusaret nbéten mé goje hapte si te mahnitune. Fjalet é mira te djalit te vogel u-mberthyén ne zémere 'tynë. Pas nje çikë kryékusari tha: Ky djale kaq' i vogel ndegjon t' énnen âsht turp per névé te mos ndegjojem porosiét é Pérendies. Ĩ dijem mire qe Pérendia nuke pelqén as kusarien as te vjédhunit; Pérendia s' don as genjéshtarin, po ea má pak don kusarin é vjédhesin. Perandaj, o shoke, ketéj é tujé u lâ shendétin juvé édhé jétes vjédharakë; nne do te kethéhém ne qytét te punonj é te bâhém burre i mire.

Te gjithe kusaret thaan mé nje fjale qe édhé atà do te vénë pas 'tij é do te mundohén te bâhén njéres te mire. Te tâna plaçkat qe rrembyén nga ndhetaret u a kethyén prapé; pastaj vajten ne qytét, zunn punen é u-bâan njéres te mire.

Ashtù djali i vogel, mé te vertéten qe ndéroi é mé te dréjten qe tha, kethéu éthé kusaret n' udhe te Pérëndies é édhé te hollat é 'tija é plaçkat é shokevét i shpetoi.

Pastaj mori ndhen djali é vaté ne vent te hnaj ku ndéjti shume vjéte é fitoi njaft te holla; pas dísa kohé u-kethyé ne Mâmedhé, ku u-prit mé gas te math nga mâma é véte, naé te cilen shkoi jéten é pastajmé i lanne é fatbardhe.

23.

FOLÊET E ZOQVÉT

Vêlin têk po shkouté mê te jatin udhes jashte qytétit, gjéti per dhé nje shporte fort te vogle te perbânuê mê pêj, flête e kashte; shporteza ishté rrumbullakê.

«Sa durim te math do te kête pasun ai njéri qe bân kete shporte te vogle» i tha dukê n-çuditun Vêlin te jatit.

«Kush pandêne, o bir, sê é bâni kete shporteze?» Po Vêlin mendohêj e s' pergjégjéj.

— Kejô shporteze qe po shêh, zani atehêrê i ati, âsht nje folée zoqsh. Zoqt per mê bêmun folên panojen mê sqép, mê krahe, mê thonj. Mblédhin nga nje çike hahe, kashte, qimê nga bîshti i kaîshevét, lêsh nga dhenet qe n-mbétêt ndeper gjembat, dhé mê nje durim te math bâjen folêen a çérdhên. Mê shum mundim mblédhin dhé bâjen shtepien é 'tynê; pastaj aty rrijen pjéllin vézet çélin zoqt é végjele. Keta, sa jane akoma pa pendê, lakuriq, nuke munt te flaturojen po rrijen mbrenda folées é nâna é 'tynê n siêll ushqimin é u a kon ne gôje. Fêdhê ne folée, qe gjété ti udhes, do te kêne qene zoq, po ndoknsh shkoi é é grémisi.

Vêlin u- çudit téper kur ndjén sê ate shporteze é kishin bâmun zoqt mê sqép, mê krahe é mê thonj vétem pa végle tjétre, é çudia s' i hiqéj nga mendia.

41.

ZOQT

Zoqt s' jane si kafshet katrekâmbesé, po kane dy kâmbe, dy krahe é jane té ubuluare mê pende : mé krahe flaturojen n' ajer. Po vêç ketyné, kafshet katrekâbesé i pjéllin te gjalle te végjelit ê 'tyné ne vent qe

zoqt bâjen véza é nga vézet dalin zoqt é végjele. Kafshet katrekâmbjesé kane qamesht nê te cilin é usluéjen piéllen é vête, po zoqvét, sa jane te végjele é s' mundén mé flaturumun, u a siéll é u a kon é âma gjéllen.

Mâ te shumet é zoqvét é bâjen vête foléeu é 'tyné si thaam mâ para ; po jane édhé ca zoq pertnee te cilet nuk ndréqin çérdhé te vêten, por i leshojen vézet ne folée te zogvét te tjére ; nje nga ketâ âsht qyqéja.

Zoqt jane cà te medhänj ca te végjele; gjith trupi i 'tynë mbulouét mé pende, te cilat jane te bardha, te zéza, laraska mé shume ngjyra. Pendet é vógla mbulojen trupën, atò te medhajat gjendén ne bisht é nder krahe é u duhén per mé fluturumun. Te gjithe zoqt flutrojen. po ca écin mà téper sé flutrojen, si mé thâne pula, qe kémi nde shtepia. Jane édhè zoq qe hyjen n' uje é bâjen me not, si rosat é patat; te tille zoq i kane gishtat é ngjitume mé nje llape, keshtú kâmba é 'tynë ésht si lopata, çan ujet é kân not.

Koka é zoqvét nëryshón shum ngá ajò é katrekâmbesvét; véshet nuke dukén jashte, po vétem kane nje vrime. Goja àsht nje sqép i cili ne ca zoq ásht téper i forte; mé atë perpijen pa pertypun te ngrânat. Ca zoq é kane sqépin kaqe te forte sa shpojen édhè drûn mé 'të.

Zoqt kaun kogé daithenash, bar krimba, mîza; pula ha nga te gjitha. Po ka édhè zoq qe haun mish, si shqiponja, shkaba, sqiftéri é te tjére.

Gjithe zoqt kane zâ é therrésin; ca zoq kendojen kaqe mire sa na gudisin mé kângen é 'tyne; te tille jane bylbyli, kanarina, thellânea é te tjére.

Shume zoq rrijen dimen é vére nde nje vent; ca ikin ne dimen é kethéhén ne preutvére, si dallendyshja, shkurta é léjléku a kamsha.

Zoqt jane shum te mire sé, pervèç mîshît qe n haun, shume nga 'ta zâun mizat é ashtù na shpetojen né, é penet é bimet.

47.

DALLENDYSHJA

Dallendyshja âsht fort é dashune. Andlja é 'saj na siéll prentvéren é na thote sé dimni shkoi. Dallendyshés i pelqèn mé qene praue njérsvét é pru bân foléen nen strêhe te shtepiavét; po, mé gjith kete qe don te jéte afer njérint, don má téper lirsen é s' trom dot é mbyllumé mbrenda ne kuvlie. Mé te madhé mjéshterie bân foléen é vête mé halbe, drú, pende, kashte, lésh; len vétem nje vrime nga kyu é dél.

Dallendyshja ne vjéshte na len shendétin, iken é shkon ne vendé te ngrohta, nga te cilat kethéhét prape ne nisjé te prentvéres. Alsére kerkon é gjen foléen é vjétre; ne qofte sé é shéh ndopak te peishune é

ndertoń, po s' é gjét farć, é bân te rée. Shume hérekur kethéhét dallendyshja gjeu zoq te tjére qe i kane marre cérdhén; ahéré zihét mé 'ta é s' i len gjér sa t' i nzjérre andéj.

Ne folée rrin nashkalli é femna é rrojeu bashke mé shume dashunie, é ushqéjeu zoqt é 'tyné, te cilet i présin mé goje hapte t' u sjéllin per te ngrâne. Ê âma, perveç te ngrâuit, i nbnlon édhé naten mé krahe. Po kur rritén é leshojen krahe atchére nisin te flutnrojeu é ikin nga folléja é mâmes.

Dallendyshja âsht shum é bukare, é ka pénden si gjylpâne é bislatin si gershâne. Flutaron si vétetima, ngrihét shum lart; pa unjét gjér me dhét a mbi faqé te détit, ân tunde njin mé krahe é pastaj ngrihét prapc.

Kurrizin é ka te zi, qafen te kuqé, barkun te bardhe. Dukć flnturumun ka mizu, marimânga, é te tjéra mizakć, te cilat prishin himet. Knr vjén dallendyshja ne Shqiperie, djénset i kendojen kete kânge:

Moj dallendyshé,
Faqé—kuqé
Buze bubuqé
Sqép gjylpâane.
Bisht gershâne

18.

MIREBÂNESJA

Ishté dimen i rânde é bora shum é dendune mbulouté jashte te gjitha. Njérezit é varfere é kafshet vuanin téper.

Nje vajze é vogle é cila ishté prej nje stepié te pasume, nga dita mblíthté therimét é bukes é pastaj dilté jashte é u a hithté zoqvét. Duart é 'saja dridhéshin se ftohti, por ajò i durouté te gjitha vétëu per t' i hãnun mire zoqvét te végjele, te cilet i qaséshin vajzes é i hashin therrimét nga dora é 'saj. Perúndet é çupes ishin shum te keuaqnne dukë é panun qe donte mire zoqt, psé ashtú dukéj zëmera é mire é vajzes se tyné.

Nje dite i ati é pyéti: psé kaqe shum i véshtron zoqt dhé u héth te haau?

— Bora dhé skulli, tha goca, mbulnam gjithesica. pra zoqt é shkréte s' munt te gjéjen mé ngrãne, dhé, po te mos u japim na, do te vdésim nga uria; me viéu kéq per ta, peraudaj n héth per te ngrãne. Te pasunit, si me ké thãne, dukét t' u dihën te varfervét, é zoqt jane sot te vohte.

«Shum u-kenaqa nga kejò ijala é jote, o bija é imé é dashune, i tha i ati, sé keshtú trégon qe ké zëmere te bardhe; po mos kujtò sé do te munt t' u bãnsh te gjithe zoqvé te mire!»

— Jo, u- pergjéq vajza; po bésonj sé atë qe bãnj une, é bãjen édhé te gjithe djémet é tjéré te végjele.

27.

B I M Ë T

Bimet vrúten mbi toke. Aty na hédhim faren é pastaj é mbulojem.. Pas ca kohé fara çahét é andéj dalin

rrânjet, te cilat s' i shohim sê jane te ishêhuna ne dhé; é pastaj peleèt nga dhéu édhè kallinj, é dal' é dale rritét. Mbi kallî dalin flétet. Kallinj ne ca bime rritét dhé trashét sa bâhét peme é madhé; atehéré leshon déga, nga te cilat dalin flétet é lulét. Prej lulévét bâhén flétet, perbrenda ketyné gjendét berthâma, é cila kur mbiélhet prodhite nje peme te rée.

Qe te bijen berthâmet é farenat duhét qe dhén jnos te jéte as shum i ngrohet, as shum i fiohte, as i that farê, po te jéte i njome nga lagestina é nga vêsa.

Kur ara bin é vadisin mé nje qe te nos thahét; ne kohé te vêres, kur bân te that, lypsét mé vadîtun shpésh. Ujet, qe hédhim é pijen rrânjet é nga ato ngjitét gjér té lulét é té flétet. Mâ te shumat nga bimet çelin ne prendvére dhé lulét é 'tyné dal' é nga dale bâjen pemet, qe pîqén ne vêre te madhé a ne vjéshte. Flétet ne vjéshte zhan é svérdhéne ne dîmen pemet mbétén laskuriq; po kn peme qe as ne dimen nuke i leshojen flétet.

Pemet jane shum te névojeshmé per njérezit. Perwéç mishit, qumeshtit, vévét, ushqimét é tjéra i mar-

rim nga pemete nga bimet. Rathet, kunguj, fasalét, qépet, laknat é tjérat barishté qe hasan bâhén nga toka. Ë jo vétem njérezit, por édhé kafshet ushqéhén mé bime. Ka édhé bime te névojeshmé per sherbésa te tjéra, si pambuku, lini, kâupi, te cilat tiérésu, endén, bâhén pélhure, mé te cilen bâjem téshat t' ona. Shume bime perdorén édhé si barena per te semune. Prape bimet qerojen ajrin é jane shum te mira per shendét.

Nga drunjet é trashe njérrinu dhogate, derasat, brézat, trénat, qe na duhén per shtepié. Déget i bâjen thenggjil mé te cilin ndézim zjarrin.

Véç ketyné, pemet, si thasm, jane te mira édhë per shendét, sé qerojen ajrin dhé pernadaj ku jane peme te dendura anke ka semundjé.

Ne prentvére kur çélin te gjitha pemet é lulét, jo vétem na japin éve te mire, por édhé na gezojen syt mé ngjyrat llojé llojésh qe kane. Dhén na dukét i véshum mé bar é mé lulé, pemet jane te gjélbera, é shume nga 'to édhé te ngarkuamé mé koqé, te cilat doti i haam. Mollat, dardhat, pjéshkat, qershiat, rrushi, fiqt, arrat, étj jane peme fort te mira per t' ungrâne.

24).

ÇÉLUA ÉDHÈ VÉSÉLI

Dy çuna te varfere, Çélua édhé Véséli, vajten nje dite nga katundi ne pyll per te prémuu drú. Kur arrij-

ten atjè, zuun te prisnin shpéjt drût qe te kethénéshin mbrâmje hérét ne shtepie.

Çélua zuni te mblithté sharment dhé déga te thata qe kishin râne, çau mé supate édhé disa trupa é bâni nje démét te mire te cilin é lidhi. Pra, si mbaroi pune, thirri shokun per te shkuar, po nga zâni i tij é mori yésh qe ai kishté vajtun lark. Çélua atehéré la démétin per dhé, é kercéu afer shokut te cilit i tha: Êja te kethénémi ne katunt sé po érrét; ku ê ké ngarkicen tândé, ka i ké drût qe mbloshé i.

Shuun shpéjt é mbarové punen, i u-pergjèq Véséli; une akoma s' kam nisun.

Ê mé te vertéte s' é kishté zâne punen sé kish vajtun nde pyll te kerkonté lajthia. Çélos i érth liksht per pertimin é shokut dhé i tha: Êja te te ndihînj une mé mbléthun drût dhé t' ikim shpéjt, sé do t' érrét farè; per ndryshé une kana per t' iknn vétem; âsht vone, dièlli po pérendôn.

Mb' até Véséli nzori thiken, véshtroi per rréth sé mos ish njéri; pastaj i tha Çélos: Shekô te ne mblédhish ca drû qe t' i a vê démétit per jashta pa per mbrenda mbléth vête, dhé, duké thâne keshtû, zâni te pristè mé thike nje dége lisi. Çélua kur é pa i tha: Per emnin é Pérendies ç' po bâu ashtù? Psé é prishe pa punè gjith ate lis? Sikur te te shihté pulaku qe ruan pyllin, s' do te na linté nâ tjatre hére te mblithnim drû ne pyll! Lên é thiken é prî nje çike; dhé Çélua hypi mbi nje drû te vjétre dhé prèu déga te thata, te cilat Véséli i mblithté perposhte; pastaj te dy

bashke i lidhen dëmët, u-ngarkuan me drû é më uxitim iken per ne kutunt.

Kush s'é bân pesen më kohe, me se iundi uxitohét.

38.

VENÉSHTI

Venésluti âsht mbjéllum më hardhia, te cilat jane peme te vogla, po flétet i kane te medha. Krânjet é hardhies jane te trasha, dhé nga nje rrânje dalin ca hére dye hardhia. Venéshti qéle ne prentvére si gjithe drunjt é tjére. Hardhia leshon lulé si buburrica nga te cilat bâhét rrushi, i cili rritét pak nga pak, bâhét aguridhé pa ne Gusha é ne Vjéshte te pare piqét mire é âmbelsohét. Koqéja é rrushit âsht rrumbullakë, é mbulluamé më nje cipe te holle é mbrenda plot më lânk é më dye a trie berthâme te vogla. Koqét jane te mblédhuna bashke é thirrén s' bashkut vésh a vilé. Krushi âsht i hardhe, i kuq é i zi.

Hardhia bâhét ne vendé te ngrohta. Ne Shqiperie kémi shume venéshta te cilat na japin rrush te mire; po, mjérisht, ka ca kohé qe ka nisun t' u bjére semundja.

N' Élladhe bâhét shum rrush i mire; po thua sé nuk é shuma é veudit âshté mbjéllume më venéshta. Atjé ka édhé nje lloj rrushi qe thohét korith, pse bânét ne ca visé afer qytétit Korithos. Ai rrush thahét ne diéll é rulsét per t' a ngrâne ne dimen; i thone stafidhé.

Stafidhën é nbyllin s' arkeza te vogela é é dergojen ne visé te ftohta ku s' bânêt rrushi. Mé rrush bâhet vena é rakia.

Venéshti, qe te bânje rrush, duhét t' a punojem mire, t' a kiéjem é t' a qérojem, duhét plêhenuar é prashitun é ndounje hére édhé vaditun kur s' bié shi.

Rrushi, si thaam pâqét ne Gusht é ne Vjéshte te pare, é atehéré vjélin Venéshtat. Ne kohen é te vjélavét gjithe bota dalin ne venéshta mé kanistra ne dore, dhé mé kize a mé brisk vjélin rrushin, é é futin ne shporta; mé ketô mbushin koshat, te cilet i ngarkojen pastaj mbi kafshe é j dergojen ne shtepie. Atjé é shtypin rrushin ne talére a govixhá qe t' i nxjérrin lângun, te cilin é nbyllin pâstaj ne buta é nê voska, é pateshtina a bersia mbétêt that. Lângu thohét ahéré musht, po, si te kête zêm ca kohe, bâhét vene, te ciles ne kohe te pare i thênê vene é rêe. Pâteshtinen é ziéjem ne lévét a llambik é é bâjem rakie. Vena é rakia sa mâ te vjétra qe jane, aqe mâ te forta é mâ te mira bâhén. Vena kur prishét bâhét uthulle, te cilen é perdorim ne gjélle.

152.

PUNA ÀSHT THÉSAR

Nje hére nje bujk, kur é ndegjoi sé po i afronéj vdékja, ftoi per ané 'tij djémet é véte édhé u dha ca keshillé é ca porosie te mira. O bijt é mij, u tha, t' a

mbani mire ment sé puna âsht thésar i vertéte dhé kush punôn âsht i hume é fatbardhe. Si po é shihni nne pas pake kohé do te vdés, po kam shprése sé ja nuke do te mbéténi te varfere é do te panoni. Atjé ne venéshte, thélle ne ne dhét, kam fshéhun ca florinj; pas vdékjés s' imé remihni-é venéshtin thélle é mire dhé do t' i gjeni florinjt é do te n' aroni shpirtin. Pas ketyné fjalevé dha shirtin ne dore te Pérendies.

Djémet é qajtin fort édhé é mbulluan ne dhét mé ndér te math; pastaj zúun te panonin venéshtin qe t' i gjinin florinjt per te eilet u kishté folun i ati. Po, ndonsè é remuan te tâne venéshtin mire é thélle, nuke gjéten gjú préj gjúje. Mire, po vjétin qe érth venéshti, si u-punun mire, hâni rrush piot sa kurre. Kur é vnalén djémet é shiten rrushet, nxuaren te holla njaft, dhé ateihéré é kupetuan fjalen é plakut qe dukė punuar do te gjinin florinj ne venéshte, psé mé te vertéte é mbasheu kuléten piot nga rrushi qe shiten.

Ai qe punon gezon é kurre s' mbétét i vobet, po rrou fatbardhe ne kete jéte.

1858.

PUNA ÊDHÈ ÊKONOMIA

Gjergji dhé Mitrua ishin dy vllézer, po nuke dukéj faré sé ishin vlla njeni mé tjatrin.

Gjérgji s' i pelqénté faré puna é, kur kishté te holla, i prishté dukė blémun fiq é t' âmbela. Mitrua ishté

'farë ndryshë, doutë punën, nuke ishtë hames dhë ë shreugouatë doren ë s' i prishtë te hollat shpéjt ë pa pune. Sa te holla kishtë i ruantë ë ashtù kishtë nblë-dhum nje pékul te vogel.

Te dy vllézerit u-rriten; po Gjérgji, édhë kur u-bà i math, mbéti gjithenje pertac; punontë pak ë pra édhë pak fitim uxiértë, por édhë atò te paka qe fitontë, i prishtë kot ë pa mendim. Penandaj Gjérgji gjithe jéten ë tij mbéti fort i vobet, prishi shendétin ë vdiq shum i ri ë nder shrengimë.

Mitrua, qe ishtë vene te mesonjë nje mjéshterie édhë ë kishtë zâne mire, punontë gjithenje ë fitontë mjaft, ë prishtë vétem sa per te ngrâne ë per t' u-véshun. Dukë punuar dhë dukë rnajtun fitoi shume te holla ë u-bà i pasun. Rrontë më femijen ë vête i lume ë fatbardhe ë i hàntë shume te mîrn édhë fares ë fisit te tij.

Mire pra thote fjala ë vjétre qe dita ë mire dukét ne mengjés.

PERTIMI

Uji qe sbrét nga mali ne ïusha gjér sa rrjéth ë tundét âsht i delire ë jqerusur, po, kur mbétét nde nje vent i pa tundun, turballohét dhë zeu ë qélbét. Atehére nblidhén mbrenda krimba dhë miza te ndyra

te cilat i apin nje fryme te qëlbune dhé bié ére te lige, qe na prishe shendétin.

Ashtú ndodhe édhé per njérezit: kur mundohén é véshtrojen gjithenje punen é 'tynë, kur çuzat kendojen mesimét é nuke pertojen, bâhén njéros te mire é gjithe hota i trégojen mé gisht. Po kur s' punojen, é rrijen é kalhén nga pertésa ahérë i harrojen te gjitha é marrin emen te lik.

Pertésa âsht é âma é te gjitha te ligavet, thoshuin, mé arsyé, Ëlinet é vjétre. Njériu, kur rriu pa pune, meudonét kéq pa bâhét i lik. Perandaj ç' kur jéni te végjele lé te mesohémi mé pune, dhé se bâjem ç' dovépre qe te jéte, mé urtesie é pa marrë. Puna s' ka turp, pertimi âsht i turpshem, thoshuin prape Ëlinet é vjétre. Ai njéri, qe punon sa âsht i ri, ka te haje ne pléqerie dhé rrou gjithe jéten fatbardha. Po kush perton dhé i largohét punes, as ndér ka, as mire é shkon jéten é ne pléqerie héq é peson.

DURIMI

Kush durôn me sé fundi fitôn! E mé te vertéte, pa durim as nje pune s' mbarohét. Ai qe durôn i mbarôn te gjitha mé te mire.

Kurre te mos na trembét syni kur s' mundémi t'a mbarojem léhtesisht nje pune; po lé t'i vihémi pas mé durim sé ne funt do t' a kryéjem ashtú si duam véte.

Njëriu kur lindét s' din gjâ farë te punouje, po dal'é dale gjér sa te rritét mesôn shume njështerie dhé zen te punouje. P'anen duhét t' a zâam ç' kur jémi te rij é te végjéle, sé ashtù, dukë u-rritum do t'a mesojem mire dhé do te mundim te rrojem si na deshirôn zëmera.

Nje hére nje goce é vogle pandéhté sê, më t'a keudnar nje hére mesimin, do t' a zinté é ashtù vënté ne shkolle mé mendjé sé é dinté mesimin; po mesonjesi, kur i a ndegjonté, i thoshté gjithenje sé s' é kishté kenduar si duhéj. Vajza nisté é qantë é i thoshté mesonjesit sé é harroi psé perpara é dinté mire. Motra é 'saj é cila é kendonté shume hére mesimin, é dintë nje dhé kurre s' é harronté. Kejò mintë ne shtepie shume ore mé kryé ulun nbi liber, nuke nxitonéj é nuke merzitéj, é kishté mendjén nbi mesin, te cilin é thoshté é é perseritë shume hére vëhté mé vëhté; perandaj i zinté mesimét gjithmone mire.

Ashtù pra, ai qe durôn é s' nxitonét, fitôn shum é é ka punen kurdoliére gati; por ai qe nxitôn lodhét shpéjt é nbétét prapa.

1845.

É MARRA

Nje vajze é vogle vénté gjithenje menuar ne shkolle. É dini ju, o çuna, psé ajò vasheze s' arrin kurre te véje ne shkolle ne ore qe 'ypsét?—Sé plaçkat é 'saja s' i ka.

nde nje vent, po te perziémé dhé sa t' i kerkonje qe t' i ven ne radhe, koha shkon; pa ndegjoni sé ç' bân.

Kur ngrihét ne mengjès dhé don te vishét, nje kepuce é ka nde nje ane te shtepies é tjatren nde nje dhome tjatre; nje çorap é ka nen shtrat, tjatrin mbrenda ne kepuce. Kerkon kemishen é dites, po s' din ku é ka vene. Mbrâmjé kur bié ne shtrat i héth téshat andéj é kendéj, pra ne mengjès do t' i kerkonje é keshtù shkon koha. I bân panet mé nxitim é keshtù hére harron nje gjâ hére nje tjatre, psé panet me nxitim s'bâhén mire.

Si vishét é mbathét zen é kerkon librat qe i lypsén ate dite ne shkolle; por atà jane te vervitume tujé-télu, é vajza vjén rrotulle ndeper shtepie qe t' i mblédhe nje nga nje. Ca jane te grisune, ca te lyére, cavé u mengojen flétet, asnje s' âsht si duhét. Pastaj, prape nga nxitimi, harrôn t' i marre te gjitha atò sa i lypsén, é ne shkolle gjendét kéq; per ketê mesonjesi é qortòn ças per, ças por ajò s' ven nent. Zêmerohét nje çike, po nêser bân ashtù perseri; keshtù qe kurre s' arrin mé kohe ne shkolle, as mê mesimin é mê téshat é 'saja gati.

Vêshtroni pra, o çuna! Kush don mé bânun mire punen é vête, lé te nos humbe kohen, é t' i ven téshat ne vent ç' ne mbrâmjé; psé ç' do téshe ka vendin é vét. Ketò fjale t' i kini kurdohére ne mendjé sé keshtù do te jini gjithmone te kenaqune é panet do t' jn vêne mbare.

XV.

NAKARI

Psé valle shumë çuna te shkolles kane nakar per atà qe perparojen ne mesimé, dhè qahén kundre mesonjesit, qe don mâ téper nxânesit qe mesojen mire? Mesonjesi mé te vertéte i don mè zêmere djemet é urte, psé atà é ndegjojen gjithenje per ç' do qe te u thote, bâjen detyren é 'tyne mire, kane mendjén tê fjalet é mesonjesit, dhé ne shtepie kendojen é rrijen urte.

Ê qysh mos t' i doje mesonjesi çunat é mire! Ai don te gjithe nxânesit, po te miret i japin gezim é ngushllim é perandâj i don mâ fort. Kur mesonjesi shêh qe nxânesit jane t' urte é te bute, qe kendojen mesimét é ndegjojen é qe bâjen perparim dita me diten, ai é ndiên vêhten te lume é fatbardhe.

Ashtù bâjen édhè perindet é çnavét, te cilet duan mâ téper atà, qe jane t' urte é mesojen sé atà, qe nuke i vene mendjén mesimit é bâjen pune te liga.

Pra çunat é shkolles nuke duhét t' i kéne snire é nakar atyné qe jane t' urte é mesojen, as te mos qahén kur mesonjesi s' i don, po lé te mundouén édhè atà qe te mbarojen detyren é 'tyné é te bâhén nxânes te mire é te mesuare.

Nakari a zilia âsht nje hêlm, qe kane ne zêmere njéreszit é liq per te miren é tjatrit. Kush ka nakar âsht i kéq; perandaj çunat é mire duhét te mos kéne nakar,

qe âsht nje vés shum i kéq qe s' é done as Pérendia as njérezia. Nakari âsht mekat i math.

Dashunia é perindevét dhé é mesonjesit i bûjen çunat fatbartha; po dashunien é lavdimét munt t' i fitojen vétem kur siéllen mire é kur kendojen é mesojen mesimét. Ahéré édhé perindet édhé mesonjesi gezohén é ngushllohén é i duan çunat mé gjithe zâmere. Pa kur te rritén do te jéne te hume é do te hâhén é mira é véte, é mira é perindevét, é fisit é é gjakut te 'tyné, é ndéri é ndihma é Atdhéut.

KAMESI I VERTÉTE

Nje djalosh poqi udhes mesonjesin, te cilin nuke é shihté peéj shume kohé sé kishte vjéte qe kishté dalun nga shkolla. Dukę écun é duké folun si dialí i tha mesonjesit: «Sa kéq qe jam, s' kam as burke mé ngrâne, é asnje dysh ne xhép!» E duké thâne keshtù lotat i rrithnin çurk nga syt. «Ndonsé qe mundohém s' munt te fitonj, dhé ne vjén te pelcas kur shoh shoket é mij, te cilet s' jane nâ te sgjuare sé une, qe jane sot te pasune é fatbardhe».

Keshtù po i qahéj djali mesonjesit, dhé ky i u-pergjéq é i tha: «Mos knjtô sé jé aqe i varfer gjér sa ké shendétin é mire. Dora é djathe qe ké, ne dukét sé âsht é zonja per ç' do pune. C' thua, a é shét doren

per dye a trie mije grosh?» «Pérendia na rnajt!» tha djali.

Ja pra qe s' qenké i varfer, i a prití mesonjesi. Po syt mé te cilet vështrón gjithesien é bukure a i jép po te t' apin te holla? po vështet, mé te cilet ndegjón fjale te mira a kánge te mallshmé, psé nuke i ndrron mé te holla?... Perandaj, mos u-qaj sé jé i varfer; sí njéri qe ka shendétin nuke ásht i vobet kúrre. I shendoshi ásht gjithnsone má i pasun sé kanresi i semnne; po kur jémi te shendoshe lé te mundohémi te fitojem. Ê mira s' vjén kurre mé na gjétun, lypsét na vété t' a kerkojem mé urtesie é mé punc.

VAJZA PUNETORÊ

Vasheza é urte ne mengjés, ç' kur ngrihét, lahét é krihét, vishét é mbathét dhé akoma pa gdhimnn mire, zen punen é shtepies. Mérr fshésen ne dore dhé, dukê kendnar, ishin shtepien ne mengjés. Pertimin s' é njéh sé ç' ásht, po gjithe diten ásht ne punc. Si mbarón te ishinit zen é lan enet é, kur i bán te gjitha gati, prape s' rrin pa punc, po ja mérr é bán çorapé ja qendise mé gjylpáne. Gjithenje punon é kendon.

Ásht pa pertése dhé é pa lodhune; édhé mbrámjé pas darké rrin é punón me drite te kandilit. Mendjén é ka ne punc, é te gjitha i bán mire. Perandaj ne shte-

pie é âma é i ati é te gjithe jane plot gas, é duan mé zêmere vajzen é vogle dhé é perkedhélin.

456.

BRÉTKOSA

Te gjithe é dijem brétkosen é cila thohét édhé kakzooc. Brétkosa, kur arrin véra, dél nga uji anes se péllgut mbrâmjé é therrèt. Brétkosat rrojen n uje, po shume hére, kur zen vapa, dalin ne brék é ji a nisin kânges; vés nuke âargohén sé jane frikacaké é, kur ndegjojen gjâ, hidhén shpéjt mbréenda n' uje. Ka édhé brétkosa qe rrojen gjithnonc mbî dhé é atò thohén thithelopa.

Trupi i brétkoses âsht mâ i gjâne per mbrapa sé perpara. Qafe s' ka faré, po koka âsht é ngjitune mé kurm; koken é mban gjithenje perpjéte. Syt i ka te dalune jashte é gojen shumi te madhé. Brétkosat kane kaire kâmbe, atò te prapesmét jane mâ te medha sé kâmbet é perpareshmé; perandaj kercéjen mire é mé çap te math. Kurmi i brétkoses âsht i mbaluam mé nje zhabe te vérdhe, é cila na shkét nga dora kur duam t' a zâm. Zhaba ka trie vija te vérdha dhé pika te zéza; vijat zâan nga kryét é arrijen gjér te bishti.

Brétkosat bâjen shume véze, qe jane te ngjituna baske é i pergjajen thyérrit po jane te verdhur kur i ugrohe diélli nxjérrin disa krimpa te végjele, te cilet nuke shembelléjen faré mé brétkosen, po dukén

si péshq. Ketà s' dalin kurre jashte ujit ugjér sa u dalin kâmbet, u bié bishti é bâhén hrétkosa te vertéta.

Ne dimen brétkosat s' dukén farć, fshibén ne halte qe âsht ne funt t' ujit é atjè flêjen gjith dimmin; pastaj kur vjén prentvéra agjohén é dalin perseri te na kendojen prape.

61.

LÊPURI

Lépuri âsht kafshe katrekâmbesê dhé rrou ne pyll. Kâmbet é para jané mâ te shkurtuna sé te prapesnét, perandaj ne tatepjêtë lépuri s' êcen mire, po perpjétés i ngjitét fort shpéjt. Ne koke ka dy vështe te gjate é te tundeshme édhé ndegjon fort mé ta. Qépallat é syvét i ka te shkurtuna é flen mê sy hapte. Ê ka kurmin te ubuluam mé lekure é mé qimé te shkurtuna. Lépuri rrou ne pyll, ndeper ara é venéshta; lloshin é bân ne férra a nen driza. Diten rrin ndrenda é naten dél é kullote, pa kur aferon te gdhihét iken é futét prape ne llosh. Perandaj gjahtaret dalin per gjah pa u-gdhire mire qe t' a gjéjen lépurin dukê kullotun; por édhé ne llosh te jête é gjen qeni pas éres se gjyrmevét.

Lépuri han bar, fléte, rrânje dhé peme. Ne goje ka dhâmbe te forte é ne kâmbe thouj te mpréhte.

Mishin é lépurit é haan é lékuren i a shésin, psé mé 'të bâhén dorexat é shapkat.

Lépuri ka shume armiq qe é vrasin dhé é haan;

vëç njërint jane édhè dhëlpena, njiku, nucja é égre, shkaba, é te tjéra égersina. Perandaj é bâni Pérendia qe te pjélle shumë hére ne mot édhè shumë te véggjele;

i dha édhè kâmbe te shpéjta qe t' ike é te shpetonje.

Lépuri trembét shpéjt; nje flétë po te tundét nje çike, lepuri hithét jashtë lloshit nga frika sé poé ndjékin. Thote perralla sé nje hére u-mblodhen gjithe lépujt

é thaau te vëne te mbytën qe te shpetojeu një hére nga armiqt. Po kur arrijten afer liqenit, paun brétkosat qe mé vrap n-hodhen n' uje ; é ahéré një nga lépujt tha: Pa dalëni o shoke, ketú paska ná frikacake sé na! Qenkane brétkosat, qe n-iuteu n' uje nga frika é jone. Áshtú lépujt nuke n-mbyten é n-kethyën prapa.

132.

QENI

Qeni ásht kafshe shtepiakë, po ngjan téper mé ujkun. Qeni ka katre kámbe; trupin é ka te mbuluam mé lékure plót mé qimë, te cilat jane hére te bardha, hére te zëza, hére te murrmë, hére te vërdha é tjéra ngjyrash. Koka é qenit ka hunde te gjate, mé te cilen merr ére se largu; perandaj qeni i gjahut éeen mé kake unjar qe te gjëje per ére gjurmet é léparit é te shpëzavët.

Qeni ha mish, ështna, buke, étj; po má shum i pelqéjeu éshtnat, perandaj ka dhámbet é forte. Qeni ásht shum i vlëfshëm ne shtepie; na ruan nga vjédhesit é nga kusaret, na ruan arat é venéshtat é bagetien nga bishat. Ásht fort i ndegjuarshem é bésuik; é njëh te zoue édhé pas shume kohé é é dou téper. Kur è shëh sé kothéhét ne shtepie nga puna, i dél perpara, i tunde bishtin, é pergezon dhé i lepin kámbet. Kur i zoti i flét mé hidheuim qeni mbléth bishtin ndeper shale é ishihét,

po pas nje çiké i aërohét prapé te zotit duké tundun bishtin sikur nos t' i kishté bertitun farë perpara.

Sa per bésnikien é qenit rreféhét kejò ngjarjé. Nje trégetar u-nis nje bère nga fshati i tij é vajti nde nje qytèt per nè blémnn tésha. Ishté vère; hánté vapc é madhé, gjeugalla i a thoshté ne mujé te dhunjvét, é kalin po é pëskonin mizat kèq. Nde mést t' ndhes ishté nje rrap i math nè hijé te dendunè é atij aër nje kruè mé uje te ftofte; n' ate vent pra i shtiti kalit trégetari

qe te hánté vapen. Shkarkoi kalin, hángri buke é ec per gjume duké vene neu kryé trasten ka kishté te hollat; të kámbet é tija fjéti édhé qeni. Si fléti mire gjér sa u-shua vapa, n-ngrit njatjé tèk é vons, u-hà gati é i hypi kalit per t' ikun, po trasten é harroi. Qeni é pa dhé zuni é lèhté perpara kalit qe te nos láuté ndhe é t' a kupetoté i zoti sé harroi trasten, po ky s' é mirté vésh dhé é ndiqté qenin é é qortoté qe t' i leshon-

té udhen, po qeni mbanté kalin duké i dalun perpara ivarfieri trégetar pandélau se funt sé i u-terbua qeni, qe s' é lintë te shkontë ndhes duké i trazuar kalin; hoqi pra pistollen é é vrau. Qeni i shkrétë duké uleritun n-hoq é vaté te lintë jéten atjè tek ishin te hollat.

Trégetari, si bani ca udhe shum i hélmuar psé vrau qenin, hodhi duart te shihté mbi samar a é kishté vjérrun trasten mé te holla, po s' é gjét, é kishté harruare ték fléti. Mé vrap ngau kalin é u-kthyé té rrapi é aty gjéti qenin qe kishté ráne mbi traste. S' kishté ngordhun akama é, kur pa te zotin, solli édhé nje hére syt nga ai pastaj dha frymen duké mundun bishtin. I zoti é perkedhéli per nje çike, pastaj, duké dérdhun lote mé ngasherim, hapi nje grope dhé é kalli ne dhét. Cjér ne kaqe trégosét qéni bésnik té njérin!

623.

K A U

Kau ishi kafshe é madhé, nga ná te nedhajat é kafshevét shtepiaké. Ka ne koke dye brina te forta, ballin é ka te gjane, syt é nedhânj, buzet é trashu. Qafa é tij ásht é trashe, trupi i nxih, kâmbet é shkurtuna mé thundren é çamé dysh. Kau na punon arat é pra ásht shum i vléfshem per shtepíe.

Fëmna é kaut ásht lopa, é cila péll nje hére ne mot nje viç te vogel, i cili rritét duké pimun qunesht. Ker pin viçi lopa é lepin mé gjithe per t' a perkedhéliun.

Vieŝ, kur bânét i nauh, i thoue dém a muzat, te cilit, pas trie vjétesh, i shkojem sgjédhen ne qafe per te héqun parmenden. Lopa un ép qumeshtin, qe âsht ushqim i mire per njérin; mishi i kaut ka shijé te madhé.

Kau kur kethélbét nbrimjé i lodhun nga arat, shtrihét per dhé é zen é pertypét. Jane ca kâfshe te cilat, kur haan, nga nxitimi nuke é pertypin mire te ngrânet, pra é kethéjen prapa ne goje qe t'a pertypin perseri;

te tilla jane délja, lopa, dhia domethâne ató qe kane dye thundra né kâmbe.

Kau ha krundé, bar, kashte, é tjéra barishté te njoma a te thata.

Shume hére ne vére kaun é zen zékthi é kaqe é trazón sa qe kau mérr arat duke rendun si i terbuar.

Kur héq parmenden duke lavruman token kaun é çpojem né hostenin, i cili âsht nje shkop i gjate mé nje thump hékurri ne njé.

43-ë.

ÉKONOMIA É KOHES

Nje mengjés u-sgjova shpéjt nga gjumi, po s'u-ngrita

dot nga shtrati; rrinja dukë u-mendnar é dukë ushtrimin, é ashtù humba nje ore te mengjézit nga pertimi qe me kishté zâne. Pastaj thashe me véhté: Oh sa i njére do t' isha po te rrinja gjithmone ne mengjés nga nje ore ne shtrat me kot!

Shumi kéq âsht t' a humbë njériu kohen pa punë. S' âsht, ndofta, mâ mire qe po sa te sgjonéc, te ngrihét nga shtrati é te zâje punen mé dorë? Perandaj posa qe ndegjové gjélli ne mengjés, leu shtratin dhé nis punen.

Oret jane si te hollat, koha âsht shumi é shtrenjte, pra t' a rusjem é te mos é shkojem pa punë, sé ai qe humbét kohen pa punë i shembellém atij qe prishe te hollat me kot. Perandaj kûrre mos t' a humbim as nje dite as nje ore pa punë; kush nuke mun kohen biér gjân é 'tij, hâhét pertac é njéri i lik, psé nuke mendôn vêç, ligesie é te liga punón. Mé arsyé te vjéterit thoshuin: kursë kohen tândë.

4126.

PERMBYTJA

Njérezit é pare ne bote ishin mâ te shendoshe édhé rroniu dhjétbe hére mâ tépér sé njérezit é sotme. Adhami ishté nânde-qint é tridhjéte vjétesh édhé kur vdiq la bij é bija gjér me te nândiu hérs; kaqe jétegjate ishin njérezit asô hére!

Mathusalla rrojti nânde-qint é gjashtedhjéte vjéte; Noén rrojti nânde-qint é pésedhjéte.

Numri i femijevét t' Adhamit préj te bijvét do te kéte qene shum i math; po, sa mâ fort shtohéshin njérezit mbi dhét aqe mâ téper shtonéj édhé é liga. Édhé Zoti pra tha: Nuke ka mé mbétun fryma é imé bashke mé njérin; do t' a shuanj njerin, qe bâna, nga faqeja é dhéut.

Vétem Noén gjeti hir perpara Zotit sé ishtë njéri i drejte. Édhé Pérendia i tha Noéut: Bân nje arke tréqint kut te gjate, pésedhjéte te gjâne, tridhjéte kut te nalte, pasi nje shtepie te madhé, édhé bân dhoma n' até arke. Sépsé une, na, do te bânj permbytjé njenash perubi dhét per te prishun ç' do mish qe ka fryme te gjalle ne véhté; sa jane nen qiéll ç' âsht mbi dhét do te vdésin. Vétem ti do te hysh n' arke, édhé bijt é tu, édhé gruaja é joté édhé grat é bijvét bashke mé ty. Édhé prej ç' do shtâzé mérr nga dy, fémene é mashkull nga te gjitha qe t' i ruajsh te gjalle bashke mé ty. Mérr édhé nga te gjitha gjânat qe hahén t' i kini per ushqim.

Noén ish plak gjashte-qint vjétesh kur hyni n' arke; édhé njenat é permbytjés érden mbi dhét. Atehéré plasen gjithe kroujét édhé u-hapen dyért é njenavét nga qiéll, édhé ra shi mbi dhét dyzét dite é dyzét néte. Édhé u-shtuan njenat édhé é ngriten arken, keshtù qe arka siéllej mbi faqén é njenavét. Édhé njenat u-shtuan knqe lart mbi faqén é dheut sa u-mbuluan gjithe malét é larta qe ishin nen qiéllin: pésembedhjéte kut persiper hypen njenat édhé u-mbuluan malét. Édhé asht ù njenat ndéjtin mbi dhét nje-qint é pésedhjéte dite édhé pastaj zûun mé shtérre. Keshtù Pérendia prishi gjithe faren é njériut pervèç Noéut édhé femijevét te 'tij.

Si pushoi ky shiu i math, shknan ca dite pa u-dukeu perseri uajét é malévét. Po Noéu priti édhé dyzét dite te tjéra, pastaj hapi dritarén é arkes é cila kishté qendruare majé nje mali te larté. Atehéré dergoi jashte nje korp, i cili fluturoi andéj é kendéj; po s' gjéti ku te qendronté dhé u-kethyé prape n' arke. Pás shtate ditesh uxori nje pellump, por édhé pellumbi u-kethyé n' arke. Pas shtate ditesh te tjéra dergoi nje pellump tjater, por édhé ky u-kethyé prape duké mbajtun ne goje nje dége ullini. Pas shtate ditesh dergoi Noéu perseri pellumbin, por ai s' u-kethyé mâ. Pra Noéu hapi arken édhé pa qe fuqeja é dhénit ishté é thate. Si u-tha mire toka édhé mbuit te dilté, dolli nga arka mé gjithe familjen é 'tij dhé i u-fal Zotit mé gjithe familjen é 'tij qe é shpetoi.

Édhé Zoti i tha: S' kam per t' a mallekuar mâ dhéu per punet é njériut. Édhé Pérendia békoi Noén édhé vuni yllbérin nde réet per shenj qe s' ka mé bâmun mâ permbytjé. Keshtù shkoi permbytja.

Lé t' i kémi frike Pérendies gjithmone, sépsé âsht i xoti te prîshe gjithe atà qe ugréjen kryé.

6545.

PROVIMI I JOVIT

N' ate kohe rronté nje njéri qe é kishté emnin Jov; ishté nje njéri shum i pasun edhé fort bésetar. É donin édhé i kishin ndér te gjithe. Ai rronté n' Arabie, kishté

shtate bij é shtate bija. Atà mblidhéshin shume hêre ndeper shtepia te njenit é te tjatrit é hânin gosta; édhé si mbaronéshin dîtet é gostavét, Jovi ngrihéj ne mengjés é faléj per djénet é 'tij sé mos kishin fyém Pérendien.

Satana foli kéq per Jovin sé bésa é 'tij nuk ishté mé gjithe zémere, por ai i sherbéuté Pérendîas sépsé Pérendia i a siéllté punet mbare. Édhé Pérendia é la Satanen t' a provonté qe te shîhté sé a é dontê mé te vertéte Pérendien Jovi. Keshtù pra Pérendia é la Satanen t' i mirrté Jovit gjith ç' kishté po vétem nos t' i lâuté kéq.

Nje dité atjé ték pe hanin te bijt é te bijat é Jovit é ték po pinin vene ne shtepie te vllait te math, érdhi nje lajmtar té Jovi é i tha: Kur ishin duké ngamun qét n' ara é gonaret po kullotshin prane 'tyné, raan anmiqt é rrenbyém te gjitha, édhé sherbetoret i shkuan ndeper téh te thikes; vétem une shpetova é érdha mé te dhâne zâ ty.

Édhé sa ishté ky duké folun, érdhi nje tjater é i tha: ra gjarr nga qiélli é perveloi dhenet é sherbetoret; une vétem shpetova é érdha mé te dhâne zâ.

Édhé sa ishté ky duké folun, érdhi nje tjatre é i tha: Anmiqt u-bâun trie tufash, u-zurren mbi kamillat, i rrenbyém édhé shkuan ndeper téh te thikes sherbetoret; une vétem shpetova é érdha mé te dhâne zâ ty.

Édhé sa ishté ky duké folen, erdhi nje tjater é i tha: bijt é tu é bijat é tua po hanin é po pinin vene ne shtepie te vllait te math. Érdhi nje ére é madhé nga shkrétina é i ra te katre kândévét te shtepies, édhé ajò

ra mbi femije, te cilet vdiqen; une vétem shpetova é érdha mé te dhâne zá ty.

Atehéré Jovi u-ngrit é shqén rroben é 'tij, rroi kryét édhé ra per dhé, u-fal é tha: Lakuriq doila nga barku i nânues é lnkuriq do te vdés. Zoti ĵ'dha édhè Zoti ĩ nuori; qofte bêkuar emni i Zotit!

Me gjithe ketô Jovi nuke fyéjti as nuke thà fjale te liga kunêdre Pérendies.

Jovi nuke dinté per ç pune é la Pérendia Satanen t' i bintê nbi kryé atô te sézat; é dinté sé Pérendia i a pat dhâne te gjitha perpara dhé nuut te i a mirrté prape te gjitha.

Po Satana perseri flisté kéq per atê é thosh sé po te kish héqun kéq me trup te tij, do te kishté nemun Pérendien. Édhè Pérendia é la Satanen t' i bânté kéq Jovit ne trup; vétem mos t' i mirrté jéten. Édhè Satana i ra Jovit mé plage te kéqé qe préj shollit te kâmbes é ngjér ne majé te kriés; é ai s' ndiénté vétem dhembjéu é plagevét, por é kishin te ndyt édhè miqt é tij. Po Jovi tha: «Do te marrin te mirat nga Pérendia é nuke do te prêsim édhè te keqiat?»

07.

JOVI ÉDHÈ MIQT È 'TIJ

Érdhen tré miq te Jovit per t' a panun é per t' a ngushellnar, édhè kur ngriten syt per se largu é nuk' é njihnin, ngriten zhnin é po qanin. Édhè shqyén gjith

sé i cili pétkun é 'tij é dérdhen plnlnnn nbi krénat é 'tyné édhé ndenjen bashke mé 'të perdhé shtate dite é shtate néte ; por asnje nuk' i foli nje fjale atij, sépsé te dhëmbunit é 'tij ishté fort i math.

Édhé kur po pristé Jovi t' i flisnin ndonje fjale per ngushellim, atà zânm t' i flisnin kéq. Atà kujtonin sé Jovi po hiqté psé s' kishté qene njéri i mire sikunder paten pandéhnn atà kurdoherë per 'të, po thoshnin sé ai paska qene hypokrit gjithnone—a sé paska bânnn tinese ndonje punc fort te kéqé—é perandaj po é mundnaka tanî Pérendia per fajet é 'tija. Atà i thnan Jovit sé po te kishté qene njéri i mire do t' i kishté ndihnn Pérendia édhé é keshillonin te pendohéj per te keqiat é 'tija.

Jovi u-pergjéq miqvét é u tha sé s' kishté bânnn ndonje faj. Ai é dinté sé s' kishté bânnn ndonje faj, por sé atà i vinin barre atij. Ai u tha sé uga nje hére shnnne te keqia bîén nbi kryé te njéresvét te mire; édhé u lutéj miqvét t' u dhembéj per 'të. Ai i thirri Pérendies t' i dilté per zot, é thoshtë: édhé nde ne vrafte nne do te shprésonj mbe 'të.

Édhé Jovi prape tha: Oh ! te shkruhéshin fjalet é mia é te shqypéshin ne libra ! Te gervishtéshin nbi shkëmp te gurit né pende békuri é plumbi per gjith motin ! Sépsé é dij, qe rron i Madhi Zot é s' ne ka per te lânc !

Po miqt é tij ngulnin kâmbe é thoshin sé ishté fajtenr. Édhé sî n-hângren shnm né fjale nde mést te 'tyné. Pérendia u hyni nde mést édhé defîén te panumerrnmen nndhesien é 'tij é dîtnnien é 'tij. Édhé qe

t' i mbushté mendjén Jovit sa i paditun âshté me sy te Pérendies, é pyéti mbi shumë punë për krijésen é botes é për dëtin é mallt é për shtãzet édhé sé qysh i permbàn atò Pérendia.

Jovi u-pergjéq édhé rrefén më goje sa i pavyéshem é i poshte âshté me sy te te Madhit Zot. Pérendia prèti rrefimin é tij édhé é pelqéu. Pastaj qortoi te trê mîqt é 'tij për gjyqjin é shtrenguar qe âhasu kaudre 'tij édhé te mirrnin udjése për fajin é 'tynë. Édhé i urdhenoi Jovit te lutéj për 'ta qe t' u falésh in fajét é 'tynë.

Édhé Perendia é bâni mire perseri Jovin édhé i i dha dye hére mâ shumë sé sa pati perpara; dhé békoi te pastajmêt é Jovit mâ tépër sé te parat. Jovi rroi pastaj fatbardhe édhé njeqint é dyzét vjéte.

458.

SHOQERIA É NJÉREZIES

Nje femije kà nje shtepie. Femija ka mâme, ate, vllézen, motra, kusherinj, kusherina, é te tjére far 'é fis. Shtepia mbahét mé punë, mé bagetie, mé bujqesie, mé trégetie, mé mjéshterie. Mbrenda ne shtepie âsht punа é grnvét, po punа é burravét mâ shumë âsht jashte shtepíes.

Pake a shumë shtepie bashke sa te ndodhén bâjen nje fshat a nje katund. Fshati a katundi kur âsht i madh é ka trék thohét qytéth; kur âsht mâ i madh thohét qytét. Qytéti é katundét ndahén ne gjsra, te cilat jane

ca shtepie bashke. Edhè fshati ndahét ne gasra kur âsht i math. Qytéti mé fshatét é katundét, qe ka per rréth, bân nje guvernarie; é pake a shnme guvernarie bashke bâjen nje Mbreterie a nje shtét.

Ç' do fshat é ç' do katunt ka pléqesien é vête qe shekon gjithe punet. Ne qytét âsht guvernari mé zurtare, nepunes, shkronjes, qe vështrôn punet é gjithe guvernaries; é gjygjetaret qe gjykojen é véshtrojen te ndaret é se drejtes. Qytéti ku rrin mbréti a i pari i shtétit quhét kryéqytét.

Ushtaret ruajen vendin nga armiqt, é bashke mé pulaket é rnajen édhè nga kusaret, nga vjédhesît, nga gjakesoret é nga te gjithe njérezit é liq, te cilet kur i zâan, i futin ne burk é n hêdhîn hékurat ne kâmbe.

Ç' do njéri ne kete jéte é ka per barre é per detyre te bânje ndaaje fare punë per njérezien.

1519.

I M J Ê R I

Nje lipes i mjére shkoi nde nje shtepie ku rrintê nje njéri i pasun dhé kerkoi pake buke duké thâne.

Âsht dimen i kéq, bîê bore é dendune, fenijen é kam pa buke, pa zjarr é lakuriq. Ah! Zoti mos i a dergofte kuj ketô qe po béq é vuaaj une! M' épui pakez buke sé po shuhémi per emen te Zotit!

Ték po thoshté i mjéri ketô fjale mé mallengjim. i zoti i shtepies, nje njéri zêmrelésh, dolli i ashpernau

dhé é perzuni te njériu mé fiale te liga. Lipesi u-hoq mé lote nder sy é mé zêmere te plagosune; sépsè nuke qèen njaft fialet é liga, por i pasuni i ra édhé mé shkop kokes sa i çau 'koken é gjaku i rrithté nbi pétka te grisuna.

Ashtù iku andèj lipesi dukë fshájtun é duke qanun; si udhes, ték po shkonté, gjéti nje te varfer tjater, i cili kish ne traste nje çike buke te hupte, dhé i tha: Na gjymseu é bukes qe kam, pa ka Pérendin njaft. Zot i vertéte, tha i njéri: njéuit i dhé gjá shum, po tjatrit i fale zêmere te bardhé! Pastaj u-ndaun é vaté gjith kush udhes se 'tij.

Kishin shkuar disa vjéte, kur nje dite nje lipes trokellijti ne dére te nje shtepie, é cila ish é bukure, é madhé, é pasune. I zoti i shtepies dolli dhé, posa qe é pau, i tha: Hyn, o mik i varfer, nbrenda. Pastaj i thirri sherbetorés é i tha: Épsi buke é gjélle te haje é bùn zjarr te ngrohét i vobti. Sherbetorja ate çast i solli per te ngrâne dhé lipesi zuni é po hanté. I zoti i shtepies i tha prape sherbetorés: hiq é nxiér-i pétka te vishét épsi dhé buke é te holla t' i marre mé véhté i varfèri kur te shkonje.

Lipesi atehére i tha: Zoti te falte gjithe te mirat; dhé dukë shâmtimun zuni é po qanté. Pastaj tha prape: Kam qene shum i pasun nje hére édhé une, por jéta âsht si rréthi i shoshes; kethénét é sipernja poshte dhé é poshtmja siper! Sa kèq âsht per nje njéri qe âsht rritun i pasun é shkonté nje hére mire; kur hié poshte é bâhét i varfer hèq mâ shum sé te tjéret!

I Zoti i stepies i u-pergjéq: Mos é hiq shprésen

kurre nga Pérendia sé édhè çérdhén é zogut te njére é lëu vête Ai. Te dinjé ti sa pune qe me kane ndodhun nua do te çuditésh. Une kam qene perpara fort i njére, kisha femije shume, nga ini' at s' gjëta gjâ farë. Nje dimen, ne te cilin te gjitha ishin fort shtrenjt, mbëta fort kéq ; u-perpoqa shum per mé gjëtun pune, po nuke gjinja dot. Femija po me vdisnin urië, njéri s' ne huanté, névoja me shtrengoi ggër sa u-bâna lipes. Vajta nde nje shtepie te pasune nga é cila kisha shpresë se mos dilnja mé dnar tande; po n' u-ërr jéta kur i zoti i shtepies dolli mé hidhenim te math dhé me ra mé shkop sa me çau koken. Kejo é kéqë me bâni shum mire: mora shatin ne dore, ngava qët n' ara é punova; u-bâshe sherbetor, bari dheuesh, druvar ; u-perpoqa shum sa vuna pâce gjâ, dhé mé kohe é mé fitim dal' é nga dale u-bâna i pasun si ne shëh. Êdhè ti mos é pré shpresen, sé ka Zoti i math édhé per ty. Pa shih keta shkrien, shoken qe me ka mbétun per te kujtnar ate dîten é zéze dhé njérimin é vobesies.

N' até fjale i njéri u-ngrit me nje hêre é i ra uder kâmbe te zoti te shtepies duké thâne: Per emen te Pérendies une jam ai faqézin qe te godita ahéré! Andaj Zoti i vertéte me vani nua ne kâmbe tânde é ne njéresie, dhé ty te lartesoi é te dha gjithe te mirat!

I Zoti i shtepies ahérë é nueri vésh qe qé ai qe é kish goditun, dhé u-pikellua ne zémere qe i a hodhi syvét duké nos é njohun. Nisi pra t' a ngushellonté dhé i tha: Do te t' ap pak dhé, nje pende qé é nje shtepie ; punô te bâhésh prape si ishé nje hêre i pasun.

Zoti é urôu é é békôn penetorin; vétem kush pertôn âsht i njére.

70.

TE TRÉ MIQT È NJÉRIUT

Njériu ne kete jête ka trê miq: gjâu é kanjéu, njérezien é dashurîen, dhé vêluén.

Njériu, posa vdés, gjâu é kanjéa â-len; dhé njérezia é te dashunît é shpiéu é é persjéllin gjér ne buze te varrit.

Miku i tréte qe vétê bashke nné njérin dhé s' i dahét knrre âsht vêltja. Ajô é nxiér ne dritê, ajô é kellêt n' érresine.

71.

GJYGJI I ZOTIT

Nje djale kish mbétun i vorfen sé t' i atin ia kishin vzunun dhé é âma i kish vdékun. Nje plake é njére é rrâi sî te bêriu ô 'naj; por édhé ajô vdiq para sé t' arrinté djalî mé i shperblyéu te mirat qe i hânî atij.

Sî n-rrit djalî é vhun nga fshatî qe te ruantê pyllin. Nje dite djalî pan nje dhélpene dhé vnni pushkea ne sy qe t' a vriste, édhé shtinî ne 'tê, po dhélpena shpetoi é îkn. Ahéré nde mést te pyllit u-ndegjua nje nde-

rime é madhé. Gjithe barinjt é lopeçaret qe ishin atjé duké kullotun bagetien, dhé druvaret qe po çanin drû, u-mblodhen ték u-ndegjuan ulerima, é atjé vajti édhé ai djali qe shtini ne dhélpenen. Kur qé, puan nje plak te plagosun, qe kishté râne perdhè dhé pa perpélitéj i mbytun ne gjak.

Djali qe é vrau érth é u-sbé é u-bâ si dylbe, dhé i tha plakut mé zâ te trambun: Une te vrava, po pa dashun; shtina ne dhélpenen é vrava ty. Te lutém fort, fal-m' a fajin é math qe kâna é nuos ne lêu ne mun dim ta vétedijés! Ketò i tha mé gjak te ngrimun dhé i ra nder kâmbe.

Plaku i tha duké vdékun mé zâ te fikun: «Nuke me vravé ti, po me vrau gjygji i Zotit; sé une ne kete vent pata vramun atin tânt!»

Keshtù tha plaku dhé vdiq; atà qe é ndegjuan u-çuditen é thanë: Zot i math é i vertéte, qofte lavdruar emni i yt!

Kush i bân te ligen tjatrit mbe koke é gjén.

72.

PUNET

Ç' do njéri ne kete jéte punon nje pune. Bujku lavron, mihe, prashite, mbiéll, korre, shiu, viél. Bariu ruan dheret, i niél, bân bylmét, i qéthe. Druvari ne pyll prét drû é bân tsengjill per te djégun. Trégetari shét é blén tésha gjithe faresh, a gjà te gjalle a dri-

thena. Kthisesi bân murét é shtepies. Sharronjesi sharrôu mé sharre drût ne pyll dhé nxiér dhoga, drrasa, brêza, trêna. Drûgdhêndesi gdhen drût, é derasat é ndréqe shtepieu é rraqêt é 'saja. Farketari punôu hékurîu é bân supata, sqépare, thika, plore, étj. Qépesi na prêt é na qépe rroba. Kepucari na bân kepucet é Opingari opingat. Mjéshteri i punevét te holla, si argjendâri, maqinisti, orendréqesi, shkon gjithenje jéten nibi punen é 'tij.

Gjithe ketà é shume te tjére qnhêu punetore.

28.

GJYLPÂNA

Nje vashe é vogle gjéti nje gjylpâne é é hodhî tatjé. E âma i tha: S' bânê naire, bija é imé, sê é shkéle njéri é i hyn ne kâmbe. Peraudaj kurre mos é hitli gjylpâneu as ç do gjâ tjétre; kur é kê ne dore t' a vêsh ne vend te 'saj.

A é dîn, i tha é âma, mé sa mundim âsht bânuun ajó gjylpâne!—Nuk' é dij, u-pergjéq vasheza.—Ahêrê pra udegjo-me, i tha é âma.

Njérin ka nihuu dhén shum thélle, ka gjétun hékur te persêêm mé dhé, ka shoshun dhéu pa ka ngréhun furru, é mé zjarr ka trétun é ka kullnar hékurîn. Pastaj é ka punuuun mé shume djérse é mundimé é asht ka bânuun ate gjylpâne qe ti hodhé ne kot. Mjé-

shteri s' ê hâni t' a hédhîm poshte, po qe te qépim ê t' arnojem nsê 'tê.

Vashezn u-turpenué dhé uli koken.

71.

LÀNDET Ê DHÉUT

Mbrênda nde dhét gjéjem xéhê ê mésmlé, sipes, tij drû, peme, drithena, barishtë, kullota, ê bime gjithe faresh. Na ép édhé pamhuk, li, kaucp, ê te tjéra qe na lypsén per t' u-véshun.

Dhéu ka shéshé, fusha, malé, rrîpa, shkâmbînj, pyjé, détna, humenj, liqéna, kenéta, pélgjé, drû, lulé, bar, gure. Douéthîne ka te gjitha sa lypsén per rrojtjén, defrimin, shavîtjéu ê ujériut.

Levdate paste Zoti qe i hâni ujériut te gjitha sa i duhén!

72.

TE ÇPIKUNAT Ê SBULIMÊT

Ê MENDJÉS SE NJÉRIUT

Njériu ka gjétun métallét ê i ka perdorun; ka bâmun mé 'ta véglat qe i duhén, si sqépar, çékan, supate, thike, kordhe, pluar, ê shume 'te tjéra. Ka sbutun kafset ê i ka vene ne punc. Ka bâmun zjarr; ka

mbiéllun, ka korre, ka ndréqun avlimendét é ka endun; é te tjéra, é te tjéra sa mâ s' permedéu é s' numerohéu.

Qe moti njéreeia bluanin mé mokerru; pastaj mé mulí qe punon mé ére, pastaj mé mulí mé aje, é tani mé mullinj mé zjarr. Qe motí njérin kish per drite vétem pështen, pastaj kandilin é qirin, pastaj vajin é gurit, tani gazin é éres é élektriknat. Mé ketô drîtu, ndrîqon jo vétem shtepien, por édhé ndhat é qytétevét.

Perpara ndhetonté ne dét mé mirë te vogla mé véla é mé pélhura, pastaj gjéti mirën mé avull osé avullo-ren qe i çan ujenat é talhzét mé shumë léhtesie. Çpiku édhé hékurudhen mbi te cilen ikin qérrét me rrota shpéjt si éra te ngréhuna préj aje maqinë të fuqieshmé.

Njérin çpiku édhé maqinen mé te cilen qendron mbi ére si zogu dhé flaturôn sî aí.

Çpiku gjithe mjéshteriet, gjithe dîtunet shuloi te fshéltat, gjéti fuqien é avullit, qe luan maqinen é avullorës n' aje é maqinen é hékurudhes mbi dhét. Gjéti édhé llojé llojé maqinash te tjéra mé te cilat bân te tâna sa i duhén.

Te gjitha ketô i gjéti njériu mé mendjén é hollë te tij, qe i fali Pérendia.

7(1.

FJALE TE VJEFSHME

Njériut i dha Zoti shumë te mira, po mâ é mira é gjithe te miravét âsht mendja, jane urtesia dhé njé-

rezis. Njériu, qe u-ndérua kaqe fort nga i larti Përendie, duhét te mos dale kurre jashte udhes s' urtesìes, po te jéte gjithenje i naire, i urte, i mesháireshem, dhé t' u largonét marrezievét é gjithe te keqiavét. -

Njériu lypsét te jéte mirebámes, fjalámbel, zémrebardhe, i meshireshem, i padáumshem, shpirtmire, i ndérshem, naire njohes, punetor. Duhét te kéte besé, ndér, njérezie, dituníe, é gjithe vétitat é zakonét é mirá qe ndérojen njériu.

Njériu quhét njéri kur ásht si lypsét te jéte njériu i vertéte, dometíháne i mbarnar é i perkryét se gjithash.

FUNT

TRÉGONJÉSI I LÂNDEVÉT

Nr.	1.	Përendia âsht ati i te gjithe njëresvët	Faqé 3
»	2.	Pjépeni édhé lândet é lîsit	» 4
»	3.	Atdhéu	» 5
»	4.	Perindet	» 6
»	5.	Ati	» 7
»	6.	Ë Krëmtja é atit	» 8
»	7.	Mâma	» 10
»	8.	Vllau i mire	» 11
»	9.	Pandigjésa	» 11
»	10.	Vajza é mire	» 12
»	11.	Kepucelâresi	» 15
»	12.	Miresjélija	» 16
»	13.	Te qéshtuit	» 17
»	14.	Sherbetoret	» 18
»	15.	Trupi i njériut	» 19
»	16.	I çuli	» 20
»	17.	Ushqimét	» 21
»	18.	Drithenat	» 22
»	19.	Buka	» 24
»	20.	Mâma é vobeste	» 25
»	21.	Kaféja	» 26
»	22.	Shóqéri	» 27
»	23.	Hamesi	» 28
»	24.	Krobat	» 29

Nr.	25.	Shtepía	Faqé	31
»	26.	Ballepunonjesi	»	33
»	27.	Balta	»	34
»	28.	Dita é nata	»	34
»	29.	Gjumi	»	36
»	30.	Katre stinet é motit	»	37
»	31.	Uji	»	39
»	32.	Pésháqit é shtrenjte	»	41
»	33.	Kafshet stepiaké	»	42
»	34.	Kafshet	»	44
»	35.	Mos ngani kafshet	»	45
»	36.	Kafshet katrekáuhesh	»	46
»	37.	Délja	»	47
»	38.	Kali	»	49
»	39.	Zéfsá dhé kali	»	51
»	40.	Zéfsá dhé délja	»	52
»	41.	Fshatari i urte é kali	»	53
»	42.	Djali i kéq	»	54
»	43.	Barin genjéshtar	»	56
»	44.	E Vertéta pagahét	»	57
»	45.	Folét é zoqvét	»	59
»	46.	Zoqt	»	60
»	47.	Dallendyshja	»	62
»	48.	Mirebánesja	»	63
»	49.	Binet	»	64
»	50.	Çélua édhé Véséli	»	66
»	51.	Venéshti	»	68
»	52.	Puna ásht thésar	»	69
»	53.	Puna édhé Ekonomía	»	70
»	54.	Pertimé	»	71

Nr.	55.	Durîmi	Faqé	72
»	56.	Ë marra	»	73
»	57.	Nakari	»	75
»	58.	Kamesi i vertéte	»	76
»	59.	Vajza punetoré	»	77
»	60.	Brétkosa	»	78
»	61.	Lépuri	»	79
»	62.	Qeni	»	81
»	63.	Kau	»	83
»	64.	Ë konomia é kohes	»	84
»	65.	Perndyrja	»	85
»	66.	Proviant i Jovét	»	87
»	67.	Jovi édhé ushqt é 'tij	»	89
»	68.	Shoqeria é njéréxies	»	91
»	69.	I njéri	»	92
»	70.	Te trê miqt é njérint	»	95
»	71.	Gjyqti i Zotit	»	95
»	72.	Punet	»	96
»	73.	Gjylpkua	»	97
»	74.	Lhudet é dhént	»	98
»	75.	Te epikunat é shulimét é meu-djés se njérint	»	98
»	76.	Fjale te vjéfshmé	»	99

BKSH

BKSH

Shtét 2 grosb

BKSH